

કિંમત-વાંચન અને શાસ્ત્રપ્રધાન
 દશમ વર્ષના બે જ્ઞાન પ્રાપ્તિને મોજાવાળી
 આ પુસ્તક બેઠે મોજાવાળી આવશે.

બી. સ. ૧૧, ૨૪૭૭
 વિભા. સ. ૨૦૦૭
 અ. મુ. ૧૫૫૧

અવધાન ૧ થી
 ૫૫ ૫૦૦૦

કિંમત:

કિંમત ૧૦૦૦ રૂ. ૧૦૦
 "૨૦૦ ૧૦૦૦ રૂ. ૨૦૦"
 ૨૦૦ ૧૦૦ ૨૦૦ ૧૦૦ ૧

સમર્પણ

પૂજ્યપાદ આચાર્ય ગુરુદેવ શ્રીનાગચંદ્રજી સ્વામીએ મને ભાગવતી
 દીક્ષા આપીને લેખને સોંપેલા એવા સદ્ગુણ શ્રીમાન ચોગ્ગનિષ્ઠ
 શ્રી ત્રિલોકચંદ્રજી મહાવાજ, લેખને પ્રણામ વર્ષો સુધી પોતાની સાથે
 રાખી મને સાધુપણના સદ્ગુણોથી કેળવી રહેને ચમત્કાર; અનેક
 સ્વર્ગે વિચરી જીનજીનેનર જનનામાં લેખને પોતાના આચાર્ય
 વિચાર અને સદુપદેશથી પ્રભાવ પામી; પરંપરાના
 કાર્યો કરી લેખને થય મંગલ; થોડા માત્રે મુમુક્ષુ-
 જીને ચમત્કારનું પોતે આદરેલ કાર્ય અમુકાપું
 અપૂર્ણ મૂકી લેખને સ્વર્ગવાસી થયા; લેખના
 ઉપકારનો મદલો વાગવા હું કોઈ રીતે સમર્થ
 નથી; એવા એ દિવ્ય અભ્યાસને
 (જનકિચિન્ જનમુક્ત થયા) નીનિ-
 માનનું સાચીના ઉપ નિશ્ચયના
 વિવેચન રૂપ પ્રાપ્તિથી ગુંથા-
 એથી આ પુસ્તક રૂપ
 માત્ર અર્થ રૂપે
 સમર્પણ કરી હું
 કૃતજ્ઞ થઈ
 છું
 કે દાનિ:

આ ભા ૨

આ પુસ્તક સંવત ૧૯૮૮ ની સાવથી બાજના રૂપે હઠવામાં પ્રગટ્યું. સં. ૨૦૦૦ ની સાવથી ખરડા (કચા લખાણ) રૂપે દ્રશ્યમાન થયું. શેત્ર-ચાત્ર, ધર્મશિક્ષક, કર્તવ્યક્રમ વિગેરે પુસ્તકો વાંચી કંઈક સુખરો વધારો કરાયો.

કેટલીક લેખન, સંપાદન વિગેરે અગાઉ પ્રગટિતે વડે આ પુસ્તકનું પાકું લખાણ પડે લાગે વખતે સં. ૨૦૦૬ ચેત્ર માસમાં પૂર્ણ કરી છાપ્યું.

આ પુસ્તકમાં સમગ્ર મનેમાં ઉપયોગકર પુસ્તકોના કનિષ્ઠોને અગાઉ જાનવામાં આવે છે.

લાગે વખતે પણ આ પુસ્તક પૂર્ણ થઈ સુધી અન્ન દરેક કાર્યમાં સમગ્ર મનેમાં તપસવી, સેવાઓ મહાશય કૃષ્ણજી સ્વામીના, મામાન ઉપકાર કોઈ રીતે જુદાજ તેમ નથી.

જીન-જીનેશ, સી-પુત્રો, નાન-મોટા દરેક વાનિ અનિ ઉપયોગી એવું આ નાનાં પુસ્તક વાંચકો વાંચી સાર ચાત્ર કરી ચિંતિત પણ અન્નમાં ઉદરરો, અગાઉ સુખરો તે લેખના લેખનની સફળતા અને પ્રકાશના દ્રવ્યને સફળરોજ થશે જણાયે.

મુસેપુ હિં બુના! ઓ શાંતિ!!!

પુત્રજીવ અગાઉ કીનાચર્યજી સ્વામીના વિભ
મુનિ સ્વચર્યજી, કચ્છ દેશ

આ પુસ્તકના પ્રકાશનમાં સદાય

આપનારનાં સુખાર્થ

નામો.

આ પુસ્તક છાત્રો પ્રતિષ્ઠા કરવામાં નીચેના ૧૫૫૦ માસિક ચા-
નુસંધાન સંસ્થા દ્વારા છે. આ પુસ્તકોની કુલ ૧૦૦ ઉપરના ૧૦૦૦
આદર્શો છે અને તેને વિના મુજબ પ્રકાર કરવા માટે નીચેના સંસ્થાઓના
નમુનો સામે લખેલા રાખે તેમજ તેમની સામે આપેલી છે

૧. ૧૫૦૦. આ વીરજ દીવજ. કુંભારી કચ્છ.

૨. ૬૦૦. શ્રી વીરજ દેવન ઉપર, બચનજ દેવન ઉપર તથા માર્ગો
દેવન ઉપર તેમના સ્વર્ગસ્થ પિતાશ્રી દેવન મુરતિ ઉપરના
સ્મરણર્થે. વાંચી કચ્છ.

૩. ૬૦૦. મુખજ કુરુપુત્ર દ્વારા તેમના પિતાશ્રી કુરુપુત્ર લેસંચ
દ્વારા સ્મરણર્થે. કુંભારી કચ્છ.

૪. ૩૦૦ દ્વારા નવત્રી દીવજ લાખપુત્ર કચ્છ. (લાખ નાવપુત્ર).

૫. ૩૦૦ શ્રી સુંદરચાંદ વેડચંદ દ્વારા અને તેમના સ્વર્ગસ્થ
પિતાશ્રી વેડચંદ દ્વારા સ્મરણર્થે.

આ પુસ્તક છાત્રોના અર્થ માટે ઉપર પ્રમાણે સંસ્થા આપનાર આ
દર્શો છે. પુસ્તકના નામના મુજબના નામો ૦

મસ્તાવના.

નીતિ આર્થાનુસારી એટલે નીતિના માત્રને અનુસરનાર. એટલેકે
આત્મસાઈવાએ અથવા મનુષ્યપણના આચારવાએ આપેલ.

શ્રી. હરિભદ્રસૂરીએ ગૃહસ્થના સામાન્ય ધર્મને અનુસરવા માટે જે ભોલ,
નિષ્ઠે લખ્યા છે તે લગભગ ૪૪ છે. જ્યારે એના ઉપરથી શ્રી. હેમ-
ચંદ્રાચાર્યે પાંત્રીસની સંખ્યા નિશ્ચય કરેલી છે. એ પાંત્રીસ ભોલ જુદે જુદે
દેશોમાં પ્રચાર પામ્યા છે તેમાં દરેકે એક ચરખા એ ભોલ સંગ્રહ્યા નથી. પરંતુ
તેમાં સ્વર્ગાતિ અનુસાર ચોગ્ગ દેશોમાં મૂળ અને વિવેચનામાં કર્યા જણાય છે.

આ પુસ્તકમાં શ્રી. હેમચંદ્રાચાર્યના ચોગ સાતમાં આપેલા સ્થોત્રો
લઈ તે ઉપર વિવેચન કરેલ છે.

પ્રથમ જ્યાં મૂળ જ ન હોય ત્યાં સાખા પ્રતિષ્ઠાખા કર્યાંથી હોય ન જ
હોય. તેજ પ્રમાણે મનુષ્ય જન્મ તે મગધે પણ આત્મસાઈ કે મનુષ્ય-
ગુણો, લાભો કે અધ્યારજ ન હોય ત્યાં નીતિ ન હોય. જ્યાં નીતિ
હોય ત્યાં ગૃહસ્થાશ્રમની ફરજે મરમર પાત્રી ચક્રાચ નહિ.

જ્યાંમુઠી આત્મસાઈ કે સંપૂર્ણ નીતિ આપેલમાં ન આવે ત્યાંમુઠી
સમ્પત્તિની પ્રાપ્તિ ન હોય. સમ્પત્તિની પ્રાપ્તિ વિચાર આવડ કુળમાં કે
જન્મ કુળમાં અનરેલ હોવાથી ફક્ત નાચનેજ જીન કે આવડ કહેવાય.

આગાધારી સાધુ દેખાતા મનુષ્યમાં આજુબાજુ, નીનિ કે સાધુના ન હોય અને શારદા કહેવાતા આત્મ્યાત્મમાં શારદાપણું નહોતું તેને નામ નિષ્ફળ છે.

માટે નીનિમાર્ગાનુસારીના અલગ આજુબાજુના આ ઉપ પાંચીય ભેદને—નિષ્ફળને, વીનવચતા, મુનવચ, સાધુના, શારદાપણું, સમ્પાત્ત અને ગૃહસ્થાશામીપણું વિનેરે કમિત ઉચ્ચ સ્થાન પ્રાપ્તિના પ્રથમ પરિવર્ત રૂપ ગણવા એજ ઉચિત છે

ગૃહસ્થાશામમાં રહેલા, સત્ત્વ વસ્તુસ્થિતિને સમજીને સમ્પાત્તને ન પામેલા એવા મનુષ્ય માત્રને ઉમેરવે માટે આ પાંચીય ભેદો, નિષ્ફળને સમજીને પાત્રતાની આવશ્યકતા છે.

નીતિ માર્ગાનુસારીના ૩૫ બોલ.

અનુક્રમણિકા

	પૃષ્ઠ		પૃષ્ઠ
પ્રાતઃપાઠ	— ૧	ભોજ સમયમેલ	— ૧૮
સૌરાષ્ટ્રના પ્રયોગો	— ૪	ભોજ અગરમેલ	— ૭૧
જળસ્રવ	— ૬	ભોજ આશ્વિનમેલ	— ૮૦
ભોજ કોમેલ	— ૧૧	ભોજ વીરમેલ	— ૮૧
ભોજ મીંચે	— ૨૫	ભોજ અશ્વિનમેલ	— ૮૨
ભોજ ત્રીચે	— ૨૮	ભોજ ભાતીરમેલ	— ૮૪
ભોજ મેંચે	— ૩૨	ભોજ ત્રેપીરમેલ	— ૮૭
ભોજ પાંચમેલ	— ૩૫	ભોજ મોપીરમેલ	— ૮૯
ભોજ છત્રે	— ૩૮	ભોજ પચ્છમેલ	— ૯૧
ભોજ સાતમેલ	— ૪૧	ભોજ છાવીરમેલ	— ૯૨
ભોજ અઠમેલ	— ૪૫	ભોજ સત્તાવીરમેલ	— ૯૩
ભોજ નવમેલ	— ૪૭	ભોજ અઠાદીરમેલ	— ૯૫
ભોજ દસમેલ	— ૫૧	ભોજ એકસપ્તવીરમેલ	— ૯૪
ભોજ અદ્વૈતમેલ	— ૫૨	ભોજ ત્રોત્રમેલ	— ૧૦૧
ભોજ અર્ધમેલ	— ૫૪	ભોજ એકત્રીતમેલ	— ૧૦૪
ભોજ તેમેલ	— ૫૬	ભોજ મત્રીતમેલ	— ૧૦૬
ભોજ ચંદ્રમેલ	— ૫૮	ભોજ તેત્રીતમેલ	— ૧૦૮
ભોજ ચંદ્રમેલ	— ૬૫	ભોજ ચતુર્ત્રમેલ	— ૧૧૧
ભોજ ચંદ્રમેલ	— ૬૬	ભોજ પાંચત્રમેલ	— ૧૧૩

[illegible]

સુખ સૌને પ્રિય છે પરંતુ માણસો જ્યારે સુખનો વિચાર કરે છે ત્યારે તેઓ આ સંસારમાં મળતાં સુખોનોજ વિચાર કરે છે પરંતુ સંસારનાં સર્વસુખો શ્રદ્ધિક છે, નશ્વરંત છે, યોગ્ય વખતજ સુખ આપનારાં છે, પછી તેા દુઃખમાંજ પરિવ્રમે છે

સંસારના સર્વ સુખદુઃખ કર્મોધીન છે. અર્થ દાસવન સુખ આ કર્મોથી છૂટવાથીજ મળે છે. શુભાશુભ સર્વ કર્મોમાંથી મુક્તિ મેળવવાથીજ સાચું સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. અર્થ પદ્મ સુખ, આથી પરમ મુક્તિ મનુષ્ય જીવમાંજ મેળવી શકાય છે તેથી શાનીઓએ મનુષ્ય જીવને દર્શન કહેવ છે અને એટલા માટેજ મનુષ્ય જીવ, મનુષ્ય થોડાંને બીજી થોડાંના કરતાં ઉત્તમ કહેવ છે.

સર્વજ્ઞ શ્રી તીર્થંકર જીવજીને કર્મ-મુક્તિ થવાનાં, યોગ પ્રાપ્ત કરવાનાં ચાર અંગિ—સાધનો મતાવાં છે—

- (૧) મનુષ્યત્વ, મનુષ્યપદ્મ,
- (૨) શુનિ, દ્વિવપૂર્વક જાણનું સાંજનનું,
- (૩) કાંઈક, સર્વજ્ઞ તીર્થંકર જીવજીનના વચનો ઉપર પૂણ્ણાવધાસ અને
- (૪) ઉદ્ધિષ્ઠ તેમજ મનને વશ કરવા રૂપ સંવમ જે વિશે પરાક્રમ-ઉદ્યમ ફેરવવો.

આ ચાર માન્યો કોઈ છે અને મનુષ્ય જીવે પદ્મ પદ્મ દુર્લભ છે. (જુઓ ઉત્તરોપનિષદ ૩-૧).

મનુષ્યપદ્મ એટલે માણસાઈ. માણસ બીજા માણસો સાથેના પ્રતિ-ક્રમ વર્તનમાં હંમેશાં એવો જાણ સખે કે સામે માણસ એવુંજ વર્તન કરી સામે મળે તેા મને કેવું લાગે? આજા જાણ સાથેનું વર્તન તેજ માણસાઈ. આજા જાણથી વર્તન કરવામાં આવે તેા કદી એવું વર્તન થઈ શકેજ નહીં.

આવા વર્તનથી માણસ બીજા મધ્ય માણસોને પોતાના લેવાજ ગમતાં થીએ છે. જાનવત્ સર્વે જૂલેણ લેવી ભારના તેનામાં પ્રગટ થાય છે. દરેક માણસને તે પોતાના આત્મા લેવાજ ગમવા લાગે છે.

ઉપર જણાવેલી ચાર દુર્લભ વસ્તુઓમાં સૌથી પહેલી દુર્લભ વસ્તુ માણસાદિને ગમવેલ છે. આવી માણસાદિ પ્રાપ્ત થતાં સન્નિધાનમની ઉત્પન્ન થાય છે. સન્નિધાનમથી શાસ્ત્ર સાંભરવાની રૂચિ પેદા થાય છે. શાસ્ત્રમયજ્ઞથી સાચાસારનું જ્ઞાન થાય છે, સન્ન વસ્તુનું સ્વરૂપ સમજાય છે. એ રીતે બીજી પણ દુર્લભ વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય છે.

જમણાચોગ, આદરવાચોગ અને ઇલાચોગ વસ્તુઓનું ચતુર્થ સ્વરૂપ સમજવાથી જિનવચન ઉપર મધ્યા-વિચારસ ઉત્પન્ન થાય છે. એ પ્રમાણે ત્રીજી દુર્લભ વસ્તુ પ્રગટે છે.

દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ પ્રત્યે અખંડ શ્રદ્ધારૂપ સમર્પિત સંહિત વ્રતનિષ્ઠ, તપન્યાય વિરેદે ધર્મકર્મી કરવામાં પુરુષાર્થ-ઉદ્યમ કરવામાં આવે એ મોક્ષાનું ચોથું અંગ છે. આ ચારેજ દુર્લભ અને ઉત્તમ અંગ પ્રાપ્ત થતાં સ્વરૂપ કાત્રમાં આત્મા મુક્તિ પ્રાપ્ત કરે છે.

આ પ્રમાણે મનુષ્યપણું, માણસાદિ આત્માને ચિત્તસ કરી તેને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવે છે. પાંત્રીય પ્રકારના નિષ્ઠા પાત્રીને, પાંત્રીય પ્રકારના ગુણો ધારણ કરીને નીનિધાનને અનુસરવાથી મનુષ્યમાં આવી માણસાદિ પ્રગટ થાય છે. એ પાંત્રીય મોલ અલગ નિષ્ઠાથી ઉભયંદ્રવચરે તેમના ચોત્તરમાં વહુવેલા છે. તેને નીનિધાર્યજુલાલીના પાંત્રીય મોલ કરેવામાં આવે છે તેનું વર્ણન કરના મ્લેષો નીચે પ્રમાણે છે.

नीतिभार्गवसारीना पांचाश ज्ञोसना
योगशास्त्रभां ज्ञावेला
२लोडे।

न्यायसम्प्रदायविभवः, सिद्धाचारप्रसंगकः ।

कूटशीलसमैः सार्धं कृत्वोद्वाहोऽन्यगोत्रजे ॥ १ ॥

पापभीरुः प्रसिद्धं च, देसाचारं समाचरन् ।

जवर्णवादी न बवारि, राजादिषु विशेषतः ॥ २ ॥

जनतिव्यवहारे च, स्थाने सुयातिवेदिमके ।

मनेकनिर्गम द्वार विवर्जित निवेद्यः ॥ ३ ॥

कूटसंगः सदाचारैर्माता पित्रोश्च पूजकः ।

व्यज्रभुषण्मुक्तं स्थान मप्रवृत्तञ्च गर्हिते ॥ ४ ॥

न्ययमायो विठं कृर्वन्, वेधं विचानुसारतः ।

महभि र्धामिनि युक्तः, शुश्रूषां च धर्ममन्वहन् ॥ ५ ॥

मर्जले भोजनस्यागी, काले भोजता च साम्प्रतः ।

मन्योऽन्याप्रतिबंधेन, त्रिवर्गमपि साधयेत् ॥ ६ ॥

वयावदुठियौ साधौ, दीने च प्रतिपत्तिपुनः ।

मदाऽन मिमिशिष्टञ्च, पञ्चगव्यं गुणैश्च ॥ ७ ॥

मदेसाकालयोग्यां, न्यजन् ज्ञानं चलावन्तम् ।

दूतस्यज्ञानवृद्धानां, पूजकं वोपपद्यते ॥ ८ ॥

દીપંદરી વિશેષતઃ, કૃતશો લોકચહનઃ ।

સહજઃ સદયઃ સૌમ્યઃ, પરોપકૃતિકર્મઠઃ ॥ ૧ ॥

અન્તરંગારિપદ્ધતર્ગ પતિહાર પરાયણઃ ।

વસીકૃતેન્દ્રિયમાનો, મૃદિ ઘનોપ કસ્તુરે ॥ ૧૦ ॥

અર્થ

૧. ત્યજ્યો ધન ઉપાર્જન કરવું.
૨. સ્વયં પુણ્યના આચારની પ્રથા કરવી.
૩. સમાન કુળ દોસ્તવાચી પણ અન્ય યોત્રીની સાથે લગ્ન કરવું.
૪. પાપનો જ યજ્ઞ.
૫. દેશના પ્રસિદ્ધ આચારોનું પાલન કરવું.
૬. કોઈના અવરૂપાદ યોગ્ય નહિ. તેમાં પણ ખાસ કરીને સખની નિંદા તે કરવી નહિ.
૭. અતિ ગુપ્ત તથા અતિ પ્રગટ નહિ તેવા તથા સાચ પામેલવાચી સ્થાનમાં લેમાં લવ્ય આવચ માટેના અનેકદૂર ન હોય તેવા સ્થાનમાં સેવું.
૮. હમેશાં સાચ અવરૂપવાચી સાથે સંમેલન થાય.
૯. માન્યપિતાની સેવાશક્તિ કરવી.
૧૦. ઉપદ્રવવાચી સ્થાનનો ત્યાગ કરવો.
૧૧. નિર્દોષ કાર્યમાં પ્રવૃત્તિ ન કરવી.
૧૨. અવરૂપ પ્રમાણમાં ખર્ચ કરવો.
૧૩. લાભી વિનાશ અનુચિત વેશ પાલન કરવો.
૧૪. મુખિયા અર્થ ગુપ્તિ ધેરવવા.
૧૫. નિઃ તરં ધનનું સંચય કરવું.
૧૬. અલભ્ય હોય ત્યાં મુખી સેવાન કરવું નહિ.
૧૭. હમેશાં સખ પ્રમાણે પાલનપાલન વિચાર કરી સેવાન કરવું.
૧૮. પાંચ-વિધ ન હોય તેમ જ અ અને કમ અ ત્રણ વચ્ચે સંચય.

૧૯. અતિથિ, દીન પુરુષોને મોઝાજા ધુમ્પામે સન્માર કરવો.
૨૦. મેઈપણ પાતમાં કદાગ્રહ કરવો નહિ.
૨૧. ગુણોજનોનો પક્ષપાત કરવો.
૨૨. દેવ તથા કાવ્ય વિજ્ઞાન આચારનો ત્યાગ કરવો.
૨૩. કર્મના પ્રારંભમાં પોતાના ભગવાનને જમવું.
૨૪. વ્રત અને જ્ઞાન વડે મોટા હોય એવા પુરુષોનો સેવા કરવી.
૨૫. પોષણ કરવા મોઝા જનોનું પોષણ કરવું.
૨૬. દીર્ઘદર્શી વળું દરેક કર્મમાં પૂર્યપર વિચાર કરવો.
૨૭. કૃત્યાકૃત્ય તથા ત્યાગત્યાગ વિશેષ પ્રમારે જ્ઞાતા વળું.
૨૮. કરેલા ગુણને (ઉપમારને) જમવો, કૃતતા વળું.
૨૯. લોકની પ્રીતિ મેજવવી.
૩૦. લજ્જાવાન રહેવું.
૩૧. દયા રાખવી.
૩૨. જ્ઞાત સ્વચારગ્રામ વળું.
૩૩. પરોપકાર કરવામાં તત્પર રહેવું.
૩૪. કાપ, કોષ આદિ છ અંતરસખુઓને જીતવા.
૩૫. દિદ્રેષને વશ રાખવી.

નીતિ માર્ગાનુસારીના પાંત્રીશ બોલની સંજ્ઞાપ

પાંત્રીશ એવું અર્થને નામ થઈ રાખવા કહ્યું છે. સામાન્ય રીતે જમવડને પાંત્રીશ બોલ કમવા થઈ ગયો હોય નહિ પણ તે બોલોને જો કાવ્યમાં બોલવા હોય તે તેનું કાવ્ય જાણી થઈ ગયો હોય કાવ્ય આનંદથી નાઈ લગવ

અને તેથી આનંદની સાથે પાંત્રીશે ઓઝ કમ વાર થાડ રહી શકે. કમ હમિયાં
જગતથી પાંત્રીશ ઓઝને હમિયાં થાડ કરી શકાય.

અંટયા માટે પૂજ્યપાદ આચાર્ય ગુરુદેવ શ્રી નામચંદ્રજી સ્વામીએ
પાંત્રીશ ઓઝની સજ્જાર બતાવી છે તે દરેક જીવજાતુ લોકે ઓઝ કરવા લેવા
છે તેથી તે અત્રે આપેલી છે.

(ગુરુ—એકપરજી સંદેશો કહેલે સ્વામીને.)

ન્યાય થકી પન સંપાદન કરવું સદા,
શિષ્યાચાર પ્રથમજી કરવી નિત્ય શ્રે;
સ્વચેત્રી સાથે સરપપુ કરવું નહિ,
પાપખીડુ થઈ વર્તા માગે સત્ય શ્રે.
માર્ગ નુસારીના ગુપ્તને ધરશે—એ દેક. ૧

પ્રસિદ્ધ દેશાચાર પ્રમાણે વર્તવું,
કેઈના અવધનમાં ન ઓઝવા મુખ શ્રે;
અર્થ ગુપ્ત અર્થ દ્વારનું સ્થાનક વર્તવું,
શુભ પયોગમાં વસનાં થાયે સુખ શ્રે—માર્ગાં ૨

સાચા જનની સેવનમાં વસવું સદા,
વિનયે માનપિનાની કરવી સેવ શ્રે;
ભવચારા સ્થાનકમાં કદિ વસવું નહિ,
નિર્દિન કાંઈની તજવી માટે દેવ શ્રે—માર્ગાં ૩

જગતને અનુસારે ખર્ચ કરવો થયે,
સ્વચ્છતાપૂર્વક ધરવો સાચો વેશ શ્રે;
જાડ ગુણે મુદિના ઉરમાં ધારવા,
અજ્ઞાને નરિ ભોજન કરવું વિશેષ શ્રે—માર્ગાં ૪

વેપાર

‘કૂડ ત્યાં ધૂત’ એ વાત લાગ્યાં ચાલી નીતિ, ત્યાં તે સત્ય પૂર્વે વ્યાપાર કરે એ વ્યાપારનીતિ ગણાય છે.

મનાજ, રસકસ, કાપડ, મરી મસાગા, લાકડુ, ઔષધિ અને કરચેરી પ્રમુખ અનેક ચીજોના વ્યાપાર કરાય છે.

વ્યાપારી કેવો હોય ?

વેપાર થોડા વસ્તુનો વ્યાપારી અને એકજ વાત રાખે જે માત્ર જેવો મનાવે તેવો અને તેજ આપે, વેતસંચેત્ર ન કરે. એણે આપે નહિ અને વધારે લે નહિ. કોઈ માવજ રિવાજે કંઈ વસ્તુ વેપારી લેવા આવે તેની પાસેથી પ્રમાણથી વધારે પેસા ન લે.

ગરીબ માણસોને માત્ર આપના વિશેષ લાભ મેજરવાની ઈચ્છા ન કરે. સરને આવે ખરીદેલા માત્રના વાત દુઃખના સમયે મનુજ ચીરીને વધારે ન લે. ક્રોધમાં દયા રાખે.

ઉપાર આપનાં મમણાં ત્રણજણાં દામ ચોપડે ન મૂકે. મીઠા વ્યાપારીઓના ગ્રાહકો તેમણે તેમને આડે ન આવે. પોતાના ભાગીદારને છોડી ખાનગી વ્યાપાર કરી મન મેજરે નહિ. પર્થદાની રામ પચાવી પાડે નહિ.

દાણુચેરી કરે નહિ. સહેલાં માન, વેજદેમત્ર વિગેરે મનગરી પદાર્થો લોખંડિથી વિશેષ લાજની ઈચ્છથી ખરીદીને વેચે નહિ. ચોરીના માત્રને ઉત્તેજન આપે નહિ. ચોરીનો માત્ર જાણીમૂઝને ખરીદે નહિ.

ગરીબ માણસોને મનુ મોનને તેષાર કરે એ માત્ર લેતાં તેની ઉપર મજરવાત કરતાં કલોકસીને તડન એણે ન આપે. નોકલ પાસેથી અનિશ્ચિત લાદ ઉપરાંત કામ લઈને પચાર એણે આપે નહિ.

જેની પાસેથી આવે જતી તેના પૈસા તરત આપી દે. ઈત્યાદિક નીતિ, ન્યાય અને સત્યાપૂર્વક વર્તે તેજ વ્યાપારી આપસપરિવારો અને સાથી વ્યાપારનીતિ વાચે ગણાય.

નોકરી કરનાર કેવો હોય ?

નોકરી કરનાર નોકર છેલ્લી નોકરી—સેવા મગમલ મળવે. જે છેલ્લે દાન ન હોય તે તેની નોકરી છેલ્લી દે. પરંતુ અનીનિ, અન્યાય, છેતરપિંડી, ચોરી કે ક્ષેષ્ટ કરી દાનન મદ ન થાય. પોતાના ઘરનું કામ લેવી કામગીરી કરે તેવીજ કામગીરી છેલ્લી નોકરી મળવે.

છેલ્લે પૂછવા વગર છેલ્લા પૈસાથી પોતાનો ખાનગી વ્યાપાર ચલાવે નહિ. પોતાના તમામમાં સહેલા છેલ્લા પગારદાર નોકરો પાસેથી પોતાના ખાનગી ઘરના કામ કરાવે નહિ. છેલ્લે વસ્તુકલ્પ—વ્યવસ્થા થવા માટે ગ્રાહકોને છેતરે નહિ.

છેલ્લે અનીનિયતો હોય, કૂડ—કપટ કરનાર હોય અને તેજ પ્રમાણે વર્તવા સીખરના હોય તે તેજ છેલ્લી નોકરી ન કરવી. અધિક પગાર મેજવવાની યાચનાથી કે છેલ્લે સજી ગમવાની ઈચ્છાથી ગ્રાહકોને છેતરી કૂડ—કપટ કે અનીનિયતો વર્તવા જતાં પશ્ચિમમાં 'આઈ ગયો જમાઈ અને કથઈ ગયો કંદાઈ' આવા મેઘાડા થવા પામે.

પોતાના પર્મની ટેક (નિત્ય નિયમ) સાચવીને છેલ્લી નોકરી કપટ લેણે પડે મગમલ મજબૂરી, અંતના હવાથી ન થયું.

વ્યવસ્થામાં ક્ષણે બોલા ખર્ચ ન કરવા. આયોગ્ય જનનો, કામ ઉપર ખાત્રામાં તથા બોલવામાં કામૂ રાખી છેલ્લી હાજરી કે વેત્તહાજરીમાં નિયમિત પ્રમાણિકતાથી નોકરી મજબૂરી.

કામ સેવા ઉપર મેલાં એકલે કે છેલ્લી ગમે તેટલી મોટી રકમ પાતાના હાથમાં હોય, છેલ્લું ગમે તેટલું લેખમ—પત્ર વિગેરે સાચવવાં પણ તેમાંનું કોઈપણ ઉપાધન કરવા જેવી વૃત્તિ મગમલ નહિ. 'દાનન

બદ તે સેટી અંધ' 'દાનન ચાક તે મુન્ય માઈ' આવી રીતે નેકરી કરી
પન મેજને તે જ સાથે સેવક અને પાપુસાઈવાળે ગળાવ.

ધીરધાર કરનાર કેવો હોય ?

માપુસને જ્યારે અર્પિત આવે કે આવડના અભાવે, જાણતાં
નુસાની વચથી કે ભૂંટાટ, અગ્નિ વિગેરે કાઠે મુરંડીમાં આવી
પાતાં કુટુંબ નિર્વાહ કરવા કે અમર સાવરણ માટે સ્થાવર મિત્રાત-
બેતર, વાડી, જળા, ધરેણાં વિગેરે આદ્યમે—ધીરવી ખૂસાની જરૂર પડે
છે. આવે પ્રસંગે મનચાન કે ધીરધારને ધણી કસનારને ધરમે જવું પડે છે.

આવે વખતે તેજ માપુસને કંઈ પણ સ્થાવર મિત્રાત લીધ કે
મન્યા વગર મિત્રભાવે, દયામુખિથી ચેઈતી રકમની જે સહાયક
કરે તેની તે બહિષ્કારી છે. પરંતુ તેટલી ઉદારતા ન હોય તે છેવટ
કંઈ પણ સ્થાવર મિત્રાત સખીને કે વગર અધારે વાળે નાણાં આવી
સામા માપુસની અમર સાવરણમાં સહાયક અને તે પણ ભરો માપુસ
ગળાવ.

આવે વખતે ધીરધાર કરનાર કે મનપાતિ ગુહરમે આકૃતમાં આવી
પાંચ સ્થાવર મિત્રાતવાળા માપુસને પણ વાળે પન અપાતાં અધિક
વાળ ન લેવું ચેઈએ. તદન નિરુધાર ગરીબ માપુસ પાંચેથી અધિક
વાળ લેવું એ તે તેનું લેણી મૂસલ બરબર છે.

કોઈ વિવાસુ માપુસ સાથે માપુસ જાણી વિવાસે કંઈ કિમતી
વસ્તુ વગર સાપીએ કે વગર લખામે ચાપુસ સખી ગમે અને પાત્રી
તેજ આવે ત્યારે નામંજુર થવું, તે વસ્તુ પચાચી પાત્રી; અગર તે
માપુસ મતી ગમે (નિન્દા વાસકદારને ખબર હોય કે ન હોય) તેની વસ્તુ
ચેલની કરી સખી તે વિવાસવાન અને અગીન ગળાવ છે.

જયા વિવાસુ મિત્રોને દરો, તેની મુખ વાળ પ્રગટ કરી, તેને
નુસાન કરી, દરમે પ્રાપ્ત કરી તેની પાસેથી કંઈ લઈ લેવું તે પણ

અનીનિ ગમ્યા. આજ પ્રસંગે નીનિ, સમ્બાઈ અને દયાને લે માણસ દિવમાં રાખે છે તે માણસાઈવાળો ગમ્યા છે.

હુન્નર-ઉઘોગ કરનાર કેવો હોય ?

ધન મેળવવા માટે લોકો વિવિધ પ્રકારના હુન્નર-ઉઘોગ કરી રહ્યા છે. સળે, સુગર, સોની, કંસારા, કઠોઈ, અમિષાર, લુગર, રંઝાર, વિત્રાકાર, કચેરી વિગેરે અનેક કારીગરો હુન્નર-ઉઘોગ દ્વારા રિધિરિધિ વસ્તુઓ બનાવે છે. તેમાં પણ ધણી કારીગરો કૂઠ કરે છે.

હવેથી વસ્તુ ઉપર એવા ચડતી ચડતી અને આર્થિક બનારી માંધા મૂલ્યે વેચે છે. ઉંચા માવના લેખક લગતી અંદર હવે અને અપૂરે માત્ર બરે છે. લોકોને બદલે ઉમીદવાન [મનારી] વાપરે છે. વસ્તુ બનાવવાની વસ્તી આપી જવાના સાથે માત્ર છૂપાવી હવે વાપરે. હાથ સાથે માત્ર વાપરે [સામે માત્ર વાપરી વસ્તુ બનાવે] ને પૂરેપૂરે પાછો ન બાપે.

આથી લોકો કૂઠ કરનારને વાપરે ધણી કૂટાં બદલે ચાલના પ્રેમર બનાવનાર કઠોઈની માફક લોકો પડે છે. આ પ્રમાણે કૂઠ ન કરતાં નીનિપૂર્વક વસ્તુ બનાવી વાપરે [વાજાની] લોકો વેચીને ધન હાથ ને માણસ માણસાઈવાળો કારીગર ગમ્યા.

ધેણી-ટોકટર કેવો હોય ?

આજ કાલ લોકો, [માત્ર કરીને લોકો] નવ-નોવ ને દાખે પેટકો આપી ધન રેડા કરે છે. ધનચલ હાથે રિધિરિધિ બનાવે પૂર્વક કૂટાં કરીને તરફ ભેગાં રાખે. ધનચલને ઉડોડવા નવે અને કરીને હાથે રેડા બાપે. ધનચલને નાણાંના આ બેરોડો મૂકે વાપરે જરૂર સંખ હાં નાણો ન. બદલ ન. વાપર ની. નાણાં બદલ નાણો નવે કૂટાં નવે.

તપસ્યુ જાણી ફી તર ઉપાસ લઈ લે. પ્રથમ જ્યાં સારી
રૂપ અપી રાઈત ફાવે જાણ અને દરેકે વિવાસ આપે એટલે
જાણે રૂપ મારાથી દરે લંબાય તેમ કરી દરે જાણેથી વધારે પેસા
મારે

અજ કા તા ઉન્નેશનને [વિસએ જાણાયને] વા વાપે છે.
ક્રોડના પદ્મ ખામ કરીને જાણી અવધ જાણી લાગમ અપી રસીએ
જાણાયની જ સચા અપે છે. કામુ કે એ રસે કામુએ ખૂમ થાય. મે
થાર અવધની રસીએ મે થાર ફીણ પેટા કરે. પિતાનું પ્રીતિપાન
[જાણી વિધી] બીજા ક્રોડને જાણાય ન આપે કામુ પિતાની પાપ
જાણી થઈ જાય. ઉન્નેશન અનીન થાયે વન પેટા કરનાર ક્રોડને
જાણાય, વનના અવધ.

જાણે કેટલાં કામુવાળાં જાણ ક્રોડને રૂપનું, નીનિપાન, પત-
વજી, ઉપજાણે, વિવેક લેખ ન થાનના સચિત વૃત્તિપાન પદ્મ
વા છે. જાનું તેમ તો અવધની વિજા જ લેખ છે

જુગારી,

મરોટીયા અને દોટી કરનાર

જાણે પાંડ જાણાય અંતર કામુ છે. જાણ તાણી જુગાર
જાણને મરોટી, જુગાર જાણને જાણે જુગારને રમે છે. કામુ
જાણાય જાણ ના છે જાણાયે બીજા જુગારે રમે જાણ અને નીનિ
વિજા કા કરી થા જાણ ઉન્નેશન

જાણી કામુ જાણ વનના થઈ જાણે ન જાણાય
જાણે વિવેક જાણાય કામુ જાણ છે જાણાયે જાણ છે અને
કામુ જાણ ના છે જાણાય જાણ જાણ ના જાણ વિવેક
જાણ જુગારે જાણ ના જાણે જાણે જાણાયે જાણ જાણાયે
જાણે જાણાયે જાણ

‘હાલે જુવાની બમણું’ એ આ વીરે મૂતરી પુંડ ખોઈને કાઢવાર મને છે. લેખકાર માંરયા આવે એટલે ક્યાં જાયો છુટવું પડે છે. લાસરી ભાગરવી પડે છે. હાલેથી મલમલ થાય છે. ધર્મ, કર્મ કે નીતિથી ભૂણ થાય છે અને છેવટે દુર્ગતિનાં દુઃખ ભાગરવાં પડે છે.

સટ્ટા અને છાંદો પંથે એ તો સાદુસરી જુવારું છે. ધર્મિયાં રમ્પિયર્પિન અને ધર્મિયાં કામર્પિયર્પિન (જિજ્ઞાસી) મની જાય. ધારમાં સટ્ટી જુની પેટીઓ લે લેવાર કર્યાં લજલે ગાઓ. ક્યાની તેમે સટ્ટા કે છાંદા પંથમાં ઉતરીને દેવાયાં કાઢ્યાં અને તેમનું નામનિશાને જ નરહું.

જરી ધણા જાણીઓ—દુઃખનવારે જાણાર કરી પેનાની કુદુંમનું સુખેરી પોષણ કર્યા અને કેટલાક લોકો તો પેનાની પાસે પૂરની મૂડી થયાં ધંધા ભેષ કરી દેશમાં મેલી સેટા પરંતુ જે ધર્મકર્મીમાં ચિત્ત ન રહેતું—સંગ્રામ ન રખી સકયા અને પાડા સટ્ટામાં—છાંદા પંથમાં ઉતર્યા તો મૂતરી પુંડ ખોઈ અને કાઢવાર મન્યા. જરી પાછા વૃષ્ઠ અવસ્થામાં પડેલ ખેડો પાલો કોરા અનેક દામગા મચી રહે છે. માટે એ પણ ધંધા શરૂઆતે વચરતો છે.

લેવી તો જાનવાન લોકો મારુસ ન જ કરે સિદને સા લાંબુ થાય છતાં ઘાસ કંદિ ન જ ખાય તેમ કુહીન મારુસ જાય ન મને તો પડે પાડા મરિ પણ અપુણ્યની પાટી વસ્તુ લેવાની—રજ વચર લેવી લેવાની—પણવી લેવાની કે જણવી પાડવાની કંઈકા સરખી પણ ન કં અખાયા—ન ખાવા લેવા ન ખાવ અપેષ—ન પીવા લેવા ન પીવ.

પાટી વસ્તુ પાટી લેતાં વસ્તુના માલેલી લે અંદરથી દુઃખાય ન મોટી ડિલા મણાય છે તેમાં પણ અમગા સ્ત્રીઓ અને ગરીબ મારુસેનું કંઈ પણ લગનની વૃત્તિથી પચાવી પાડવું ને તેમનાં નીલાલા લેવા ન પૂ-પૂના પાચનાલીની નિશાની છે.

ગુરુત્વ જાય નરેમનું કમુ ન જાય જાય

મુજ કોઈ જાયત લેવા નેમનું ન જાય ૧

એવું સમજી માન્યતાઈયાનો માન્યત વ્યાપારિક પ્રસંગ કે અન્ય પ્રસંગે આપણની વસ્તુ માલિકની રજા વચ્ચે છે-નિષ્ક્રિય કરી લેવાનો દાનન ન રાખે કામ બજાર ન કરે

અનીતિ, અન્યાય કે કુઠા કષ્ટ કરી હદ ઉપરાંત નફો મેળવવા કે લાભી એકઠી કરવી એ સાનુભવી થોડી જરૂર આવી રીતે પણ સંચય કરી બનેલા કોઈકની યોગ્યતા, પુરવઠા, વાચાણો કે અનિયમિતિને પ્રસંગે કેવી પાલખાથી થઈ? અને પણ છે તે જગમગપુર છે મોટી મોટીનાં જે પરિણામો—આમાં ફોજ આવે છે તે તે સજુ કોઈ જાહે છે. માટે માન્યતાઈયાનો માન્યત મોટી થોડી કે સાનુભવી થોડી પણ ન કરે. 'દાનન બદ તો થોડી અખ' 'દાનન સાફ નો ગુના માફ'

રાજી

રાજ એ પ્રજાનો નાશ, પુરુષનું પુરુષ જરૂર રાજને પ્રજાનો આધાર અને પ્રજાને રાજનો આધાર હોય છે. રાજની જે સવજો તે રાજ પ્રજાના સુખે સુખી અને પ્રજાના દુઃખે દુઃખી તે રાજ પ્રજા વચ્ચેને પોતાની સંનિભ માન્યતામાં પેડે પાડે તે રાજ. પોતાના માન્યતા-જોડો દ્વારા પ્રજાની રક્ષા કરે-સેવા બજાવે તે રાજ.

પોતાના વ્યાજની હદ કિંચિત્ અનીતિ અન્યાય કરી કર કાર્યો વધારી, જોરજુલમ કરી પ્રજાને પીડે નહિ તે રાજ. ચોખ્ખાપટ પ્રતિપાત રાજ. નોંધપાત્રો આધાર રાજ પ્રજાનો પાત્ર આપે તે રાજ પ્રજાને શૂંદી મોજ સોખ ન કરે તે રાજ. કોઈના ધર્મને અડે ન આવે તે રાજ.

અપરાધીને તેના અપરાધ ઉપરાંત વિશેષ પાત્રો સિમા ન કરે તે રાજ. નિરપરાધી માત્ર પ્રાપ્તિએનું રાજ કરે-જામણ ન કરે તે રાજ.

ગોઠવેને પૂતા પત્ર આપે, અમરજાએ વચ્ચેને અનીતિ, અન્યાય કે જોરજુલમ કરી લોક-ફરત લઈ કનડાવ કરના હોય તો તેની તપાસ રાખે, તેમ ન કરવા દે તે રાજ ઈત્યાદિક ગુરુગુરુ, ન્યાય નીતિપૂર્વક, પ્રજાને સુખી

ગુજરાતના પાટીદારોમાં કન્યાના ભાવને પૈસા આપવા પડે-વરને ભાવ પેઠા લે તે] થાય છે. જ્યારે હિંદુઓની ધાર્મિકરી શક્તિમાં કન્યાવિક્રય [કન્યાને ભાવ કન્યાના ભદ્રામાં પૈસા લે તે] થાય છે

ભાગ્ય કે ભાગ્યકર્તાને લેવાને પૈસા લેવા એ અનીતિનું દ્રવ્ય ગણાય. શાસ્ત્રોમાં તે કન્યાદાન કહેલ છે. ચોગ ઉપર અને પૂર્ણ ભાગદાનથી [તરીખ તે] તર્વજર છે] વરને કન્યાદાન કરાય-પરમુદાય અને પેતાની સકિત-જળ પ્રમાણે દાયલે [તરીખાગ] અપાય, એ નીતિ છે

કન્યા વિક્રય એ કંઈ નાનનો કાપડો નથી કંઈ કન્યા વિક્રય ન કરે તે। તે કંઈ નાનનો ગુનોજાર કરતો નથી. કન્યા વિક્રય કરનાર સુખી ન થાય.

કન્યાની વિશેષ ઉન્નતિ થાયથી 'કોર્ગેડ કે કપીયાનાં બાપુ આગ્યા' થતી તેમનાં મારિતોમાં હાં પામે છે એ કન્યાને પૈસા આપતો દેખાય છે. પણ ઘરમાંથી કપડે, કપાં અને કેવી રીતે ચાલે જાય છે? તેને વિચાર ભાગેજ કંઈ કાનું ઘણે માટે કન્યા વિક્રય [તેમજ વા વિક્રય] સર્વ અનર્થનું કારણ બની તેણે પૈસા ધર્માં ન રાંચો તે માણસ માણસાઈવાળો ગણાય છે

વડીલ

કોઈનજીવ કાનું પેતાનો હાલ મેજવણ કે પાતા હાલ મેજવણ કે પાતા હાલ ઉપર તથા માગ્યાકાનસીવવાના અપારે કે પૂર્વ વેરને લઈ મમને થી માણસ પડપડ લે છે. વડીલ પાતે જાય છે

માનીત મૂર્ખાઓને વડીલ ઊંઘા બાપને સુ યાદ કરે 'અં' બાર છે છે? અપાર તેને મરમર બનાવી લેખું તમે મરમર નિમનમાં રહેલે અપારીજ કુંજા થલે' અહ પ્રમાણે અપેરને થાયથી, પ્રપત્ત કી, બેટાં વજાળા કી કેલ થલે અસીવ પાનેથી પૈસા કરારે

વાટી-પ્રતિષ્ઠાની વડીલ બેક બોજમાં અને ન્યાયાવીશ તાલે મનેગા હા, અટકે કેલેલે મુખેલે નજર કરે કેલેલે લાગાય તમ વડીલન ૧ હાથ પાં. અપે વડીલની મેજવણ પન અપાર અનીતિ, નન્યાનુજા અપાય

લે નીચે નીચપૂરક કોઈ પણ જાતની લાડલ વખતે વચર મહાકેને
સાચી સજા આપી તેને નીચના માથે ઘેરી કુટ્યા કોટ મલાવી ધન મેરવે
તેમ માણસનાં વાગે સજા વસેડ ચમ્પા.

કસાઈ. ધીવર, રખાડી. વેશ્યા વિગેરે

નિરપરાધી નુસરણં પાપાંની માંડવપણ માટે કે ધન કમચ માટે
કાડ કસાઈ કસાઈ, ધીવર-ચમ્પાઈમાર [ઉપદ્રાન વધનનાથી નિર્દોષ વચર
લંબુએને જવમાં કસાઈ માનવડા], રખાડી [ધન મેરવચ કસાઈસા
પાપાંને વેચનારા] અને વેશ્યાઈ [વિવરદા ક્રીડામાં મણકેવે કસાઈ
ધન મેરવનાથી] વિગેરે કિસા અને અનુચર સેદી ધન મેરવે મેરવદા
કસાઈ મધાં માણસાઈ વચરના ચમ્પા છે. તેમજ એવામાં સાચે લેવીકેવીએ
પરિવર લખનારા અને એમના કમ્પા ખાનારા પણ પદભાઈ થઈ છેવડ નીચ-
ધન વચરના મની કુદીલા થાય છે

ખેતી-વાડી કુરનાર

ખેતીવાડી પણ ધન કમચનું ડેનમ કાધન છે કસાઈ લાડલમાં કસાઈ
જાનના આપનાં કુળ-ઉદ્યમે કસાઈ ખેતીનાં ધીવરે કસાઈ ચમેડ છે કમ્પાકે
કે વચરના કસાઈ કસાઈ વચરના કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ
કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ

કસાઈ વચરના કસાઈ કસાઈ કસાઈ (મણિકા) વિવરના પણ કસાઈ
કસાઈ કસાઈ કસાઈ વિવરના કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ
કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ
કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ
કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ કસાઈ

મામુસાઈચાચા દયાયુ મામુને જેની સગાઈથી જેવાના કપને સિદ્ધિ થાય તેના તથા મેદરાની નજ ચાખી બેઠીએ, પરંતુ પાતાના કોરને તેમજ પોતાનાં સૌ પુત્રાદિકની જેવી માનજન અને સંજાગ રખાય તેવ કરતી અધિક સંજાગ જેવાના આધારે સોચાં મામુસો કે પામુઓ વિનંતેની રખાયે બેઠીએ. તેમને ખરાયના પીરાયના સિવાય પાને જાતું પીતું ન બેઠીએ. પાને કપ વેડીને પણ તેની અજવડ રાગથી બેઠીએ અમાંજ મામુસાઈ છે અને એજ સુખનો રસો છે મામુ કે 'પ્રામિઓની સેવા એજ મદાપોરની સેવા'

ત્યાર પછી જાણીત બેઠ્યાં કીડી મોડા વિનંતે સુખ જાતુંબોના નાનક તેમજ સાપ વીટું વિનંતે સ્થૂર-મોટા જીવે નજરે મડે તે તે જીવે કામુજ નહિ તેવી સંજાગ ચાખી બેઠીએ અજાં આરંભનાં સમયે કપા જાં પણ કોણમાં દયા હોય અને આજા જીવેને ખજાથી લે તે દયાપૂર્વક કોણે ॥

તેમજ બેર કે વાડીમાં પૂતો જાપોય ચાખ્યા છતાં પણ કે પામીએ ધાન વિનંતે ખાઈ જાય તે તેમના ઉપર ગુસ્સો ન કરે, તેમજ તેમને એકે માર ન મારવો કે જેથી તેમને સખન ઈજ થાય કે પ્રાણ જાય પણ પામીએ જે ખાઈ ગયા હોય તે ધાન વિનંતે પામુ તે નજ મળે.

આપણા ભાગ્યનું ઘણે તે અને તેટલુંજ આપણને મળવાનું, વિશેષ નહિજ મળે. દરેક વસ્તુના અનેક ભાગીદાર હોય છે જેનો જેમાં ભાગ હોય તે ગમે તે રીતે લીધે વગર નજ રહે. આપણી વસ્તુના આપણેજ માલિક છીએ, બીજે કોઈ પણ નજ ખાઈ (ચાગથી) સહે એવી માનના ભૂતખેડી છે. આપણી ઈચ્છાથી આપણે કદાચ ન આપી યકીમ, પરંતુ ન ન વસ્તુના ભાગીદાર ગમે તે રીતે ભાગ લેવાનાજ અરે વખતે ગ્રામ મામુસે ડિદારના સહનથીડતા અને દયા ચાખી બેઠીએ

ખેતી ઉત્તમ ગણિત છે તેનું કારણ, મનુષ્ય અને પશુપક્ષીનાના જીવનને આધારભૂત ધન્ય અને ચારાનો જેનાથી ઉત્પત્તિ થાય છે કે જે જગા સંયોજાય છે અને આરભ થયા છતાં લેખા કૂડ કપટને બિરકૂડ સ્થાન નથી માટે ઉદારતા, સહનથીડતા અને દયા સહિત ખેતીના ધર્મ જના મામુસ માતાન પુણ્ય ઉપાર્જન કંઈ છે અને તે મામુસાઈચાચા નમ્રાય છે

છે, આમુક પાસેથી વાંચ લઈને મોકલે છે, અમર આ મામલે તરતમનું અર્થાંતરણ કરી પત્ર લખી કહી શકાય છે, વિનંતી રાખીને કહી શકાય છે એવું બધું.

વધીને મામલેનું વિત્ત પાસે અરજી રજા કરે, પોતાના મનમાં શંકા છે કે 'મારી આ અન્યાયની વાત કોઈ જણને તો ખબર પડે છે' એવું બધું રાત દિવસ આતંકિય નથી રહેતું એવું સમજી શકાય છે.

ધન પાસે હોય છે તેને છૂટા હાથથી પાતે ઉપયોગ કરી શકે નથી તેમજ તેણે અન્યોની અન્યાયની વાતને કોઈ જણને કહી શકે માત્ર એ જાણીને લઈને જ દાનદાન સંસ્કારમાં પણ તે વધારી શકે નહીં. અન્યાયથી પેદા કરેલા ધનથી અર્થિકતા થાય છે. કદાચ પાપનું મોટું પુણ્યના સોજાથી કહેવા જાય તે ધન સિવાય રહે તે પણ સમજી શકાય.

કેટલાક અજ્ઞાન મનુષ્યો બીજાઓને અન્યાયથી ધન પેદા કરતા બોલે છે કે આ જાણી જાય છે. અને લોકો વચ્ચે તે પ્રમાણે અજ્ઞાનવાને દોષાય છે. તેમને અરજી કરના કાલેથી જ નથી કહી શકાય કે કદાચ નિયમ અનુસાર અને સંસ્કાર છે. તે આપણને જણાવે છે કે 'કરો તો પાપનો.' કદાચ જાણે મનુષ્યો કરી શકે તેથી બધી જાણે, પરંતુ કરે તેથી નહીં જાય. માટે અન્યાયથી વેગળા રાખી ન્યાયી મનનું.

મનુષ્ય ન્યાયી થયે એટલે શુભ કર્મ ઉપાસના કરે. શુભ કર્મ ઉપાસના એટલે ધન તો પોતાની મેજેજ આવીને જાયવાનું. પૂર્વ પાપના ઉદયે કદાચ અર્થ ધન ન પાડે. તેથી કોઈ અર્થથી મનુષ્ય તે મેજેજવાને અનર્થિક અન્યાય કરે, છતાં પણ ધન ન મળે. એટલું જ નહીં પણ અર્થિકતા પણ તે અન્યાય અમરણ રૂપ થાય થકી તે ધન મેજેજ થકિતમાન થઈ શકે નથી. માટે તે મેજેજવાને પ્રથમ પાત્ર મનનું બોલે અને પાત્ર મનવાને તે ન્યાય થયું સિવાય બીજા કોઈ ઉપાય-માર્ગ નથી.

મનુષ્ય કસોટીમાંથી જાણીને સોજા ગુણ પ્રગટ કરી શકે અને લોકોની જાણમાં પસાર થવું એ કોઈ જાણી કસોટી નથી જાણી જાય.

લોખને વધ નથી થતાં અને દુઃખ આરણ્ય છતાં ન્યાયનેજ વગરથી રહે છે તેઓને ગુણમાં રહેલી રાખી પોતાની મેજે મજે છે. લોખકે સમુદ્ર લગની ચારના ક્રમે નથી છતાં લગ વડે ભગવ છે. માટે આખાને પાત્ર મનાવવા લેઈએ. “ઈન્દ્ર ક્યે તે પહેલાં તે મેજરણ પાત્ર મનો” કમળ કે સંપતિઓ પાત્ર-મનુષ્ય તરફ સ્વના આકર્ષણ છે.

કર્મ એ સૂર્યરૂપ આખાના પ્રમથને કાંતનાર વાદ્યરૂપ છે. લોખ સૂર્ય ઉગ્ગરૂપે પ્રમથે એટલે વાદ્યમાં પોતાની મેજે વિભવઈ જાય છે, તેજ ધીને લગારે આખા (વિશે સ્વચાર સત્ત્વ અને ન્યાયી છે તે) પોતાના ન્યાયી સ્વરૂપમાં પ્રગ્ન એટલે કર્મરૂપ વાદ્યમાં નાથ પામવાનાંજ.

આ ધીને ન્યાયચરમુલ્લો લખાંતરૂપ રૂપ કર્મ નાથ પામવાથી ધન સ્વાર્થરૂપે ધીને પ્રાપ્ત થાય છે. તેનાથી અન્ન ધીને પ્રવૃત્તિ કરવાથી અન્યાય મુક્ત આચરમુલ્લો અર્થશબ્દ તે વિરૂપે થાય છે [ધન પ્રાપ્તિ થાય થા ન પડે થાય] કથિત પૂર્વપુણ્યના ઉદયથી તેને [અન્યાયી વર્તન છતાં] ધન પ્રાપ્તિ થાય થમ થયે, પરંતુ તેથી અનંત માનવાનો નથી; કમળ કે તે કર્મથી તેનું પૂર્વનું પુણ્ય નાથ પામું અને લે અમુક કર્મ અન્યાયચરમુલ્લો ઉપાલમું તેનું અગ્નિનાથી ફર તે અરણ્ય આ જર કે પર જરમાં ભાગવનુંજ થયે. માટે કર્મના નિષમમાં પ્રગ્નિ થયે અન્યાયી આચરમુલ્લો વેરણ રહેતું.

અમ પુણ્ય વાદ્યરૂપે ભરણી, મમમ પુણ્ય પાંચાના ભરણી અને ઉત્તમ પુણ્ય તે સ્વાર્થરૂપે જરમ કર્યો નથી. લે ઉત્તમ પુણ્ય છે તેમતે તે સ્વચારજ તેમને ન્યાય તરફ દોરે છે તેનાં તે સર્વ અન્યાયકે સમજાં અકસરમા છે એ અચર વિદ્યાંતે અનુભવનાય છે. લગારે અન્યાય મથા અક સરમા છે તે પડે જોઈ અન્યાયને ઉત્તરમાં શું અપરે આપણે જાનેજ નથી ઉતરતા.

વધે અન્યાયી આચરમુલ્લો રિચારરૂપ થાય છે નથા અન્ન કાવને : જ થાય છે. પદા તરીકે સ્ત્રીનાં લગ તે પોતાને કટકુ દુઃખ થાયે તેલે વિદા. તો જલે જોઈ પ્રવિન અર્થના થાય કટકુ થા થાય તેનું અમુક

કર્મ ઉત્તમ પુરુષો કરેજ નહિ આજ બધા વિચારો તેમના કદવમાં રમી રથા
લોપ ॥ તેથી પાપાચરણુ તો તેમના સ્વભાવનેજ ખરે ચિત્ત થાને ॥ અને
તેમની પ્રગુણિ લમેથી પતેપાપમય ન્યાયાચરણુ તરફજ થાય છે

જે મધ્યમ વર્તના મનુષ્યો છે તેઓનો સ્વભાવ ઠણુ ન્યાયમય અનેકો
નથી હોયેલાય અને ન્યાય બુદ્ધિ વચ્ચે તેમના કદવમાં ભારે મુદ્દ થાય છે એમ
તેમને તાત્કાલિક જાણ દેખાડી અન્યાયી વર્તન તરફ દોરે છે. જ્યારે ન્યાય
બુદ્ધિ અવિભામાં તેથી નિષ્કળતા અનિષ્ટ પરિણામ તરફ તેઓનું ધ્યાન દોરી
અણુજા કર્મ કરતાં અટકાવે છે

આ મુદ્દમાં ભણ્યાજા એમગુણિ વિજ્ઞાની નિરાડે છે, તે મણુચર ન્યાયગુણિ
પ્રેમનું યત્ન સ્થાપન કરે છે પણ છેવટે અનુભવદ્વારા તેમજ ઉપદેશદ્વારા
ફિતેલા માનવી, પાપોક્તા ભયથી ડીને ન્યાયમર્મ પરજ તેઓ થાવે છે.

ત્રીજા વર્તના સામાન્ય માણસો જેઓ અધમ તરીકે ગણાય ॥ તેઓ
તે ફક્ત તમારૂં જા ભયથી અથવા લોકોમાં અભય જતે તેજ ભયથીજ અન્યાય
ધાર્મથી દૂર નાં છે

જ્યાં મુશી ઉત્તમ આચારથી અન્યાયનો ત્યાગ થાય ત્યાંમુશી તે સારું,
પણ તે ન થાય તે પણ છેવટે રાજકંડ જેવા કનિષ્ટ કામનો પણ આકાશ
જઈ અન્યાયગુણ અવશ્યનો ત્યાગ કરે એ પણ સારું છે

પણ તે આત્માની વચ્ચ નથી, તે આત્મે છે ને ભય છે. પણ આત્મગુણ
જે મધ્યમ થાય છે તે મુશીમાં અનેક ભયે યાત્રા ભય છે માટે આત્મ-
સ્વચ્છાથીજ ન્યાયગુણ થાને થાજું એમ પુનઃ પુનઃ યાત્રાકાંત-જાની
પુરુષ ક્રમવે છે દૈવમાં યાત્રાકાંત પ્રાપ્ત કર્યા ન્યાયોપન વિષય
[ન્યાયગુણ પદ મંજર] એ ગુણ પ્રવચનથી જાણ ॥

બોલ બીજો

શિષ્ટાચારની પ્રશંસા કરવી

“શિષ્ટાચારની પ્રશંસા કરવી નિત્ય છે.”

શિષ્ટાચાર પુરસ્કૃતિ તથા તેમના આચાર-નીતિમાર્ગની ઉમેદો પ્રશંસા કરવી અત્યંત દયા, સન્માન, શુદ્ધ ધાન્ય, પરિવર્તન, સંવેદન, સ્વચ્છતા, નમ્રતા, ઉદારતા અને સહન વિશેષ સદગુણોની નિમિત્તકાંક્ષા છે. ઉત્તમ છે, આપણા જાતની તેમજ નુપદાયક છે, માટે તેની પ્રશંસા કરવી.

નમ્રતા ધાન્ય અને સંવેદન એ ઉત્તમ અધર્મ-મુદ્રાઓ મનુષ્યના જાતની નિષ્કામતા, સ્વચ્છતા, સન્માન, શુદ્ધ ધાન્ય, પરિવર્તન, સંવેદન, સ્વચ્છતા, નમ્રતા, ઉદારતા અને સહન વિશેષ સદગુણોની નિમિત્તકાંક્ષા છે. ઉત્તમ છે, આપણા જાતની તેમજ નુપદાયક છે, માટે તેની પ્રશંસા કરવી.

તેણે અધ્યયનવાળાની પણ ઉપદેશ, નિંદા કે માલીમૂતથી મદદગાર વિચેરે ન કરવી; પરંતુ તેમને સુધારવા માટે કિતેયજી થઈને કોઈપણ કરવી અગર 'પ્રભુ તેમને સદ્બુદ્ધિ આપે' એવી પ્રાર્થના કરી જોન ધારણ કરજી.

ઉપરોક્ત દુષ્ટાચાર છેલ્લાર કે પ્રથમથીજ સિધ્ધાચાર, નીતિ, ન્યાય, સત્ય અને સદાચાર પાળનાર માણસાઈવાળા પુરુષોની તેમજ તેણે સદાચાર નીતિમાર્ગની નિત્ય પ્રશંસા કરવી તે માર્ગનુસારીપણું-નીતિ અને ધર્મના માર્ગને અનુસરવાપણું છે. અર્થાત્ જે માણસ દુષ્ટાચાર છેડી સદ્વર્તન પૂર્વક નીતિ, ન્યાય, સત્ય, તથા સદાચાર પ્રમુખ સદ્ગુણોની અને સદ્ગુણધારી મહાપુરુષોની પ્રશંસા કરે તે માર્ગનુસારી ગણાય.

શિષ્ટાચાર પ્રશંસાનું

રૂપરેખાકરણ.

‘શિષ્ટ એટલે સાધુ પુરુષોની આચાર-પ્રશંસા કરનાર, જાનું પોતાની પ્રશંસા પેટે નહિ કરનાર તેમજ બીજા પાસેથી પણ સાંપળવા ન ઈચ્છનાર કોઈની પણ નિંદા નહિ કરનાર અને પોતાની નિંદા સાંપળી ગુસ્સા કે ખેડ નહિ કરનાર; અધર્મિતાના પ્રશંસે દીનપણું ન કરનાર અને સંપત્તિના સમયે પણ જર્વ છેડી નમ્રતા ગમનાર; સગણ લેવા આગવારને ચોગ્ગ સાથી સગણ અપનાર; કોઈની સાથે પણ વિશેષ-કલ્પે-કલ્પે નહિ કરનાર; ચોગ્ગ અંગીકાર કરેલ કાંઈને પાર ખોળ્યાકનાર; દેશાચાર કે કુળાચાર પ્રમાણે વર્તી સદાચાર પાળનાર; નીતિ-ન્યાય અને સત્યતાથી ધન પેદા કરનાર અને તેમજ દુલ્લભો સત્યને’ સદુપયોગ, કરનાર, સ્થાન અને કિંચાપૂર્વક ધર્મનું આધારણ કરનાર; ઉત્તમ નીતિધર્મ કે પરોપકારના કાર્યો કરવાનો આગ્રહ રાખનાર; દુષ્ટ કાર્યો તરફ પ્રવૃત્તિ નહિ કરનાર; ધર્મને માથે ન આવે તેથી રીતે લોકિક ભજારના કાર્યો કરનાર; પ્રમાણે છેલ્લી, સ્વાર્થગીર પણ જોગિયને મદદ કરનાર, કંઈકા ઉપકારનો મદદગાર વાળાનું ન ભૂલી જનાર, નિત્ય પરોપકાર કરનાર અને સ્વાર્થને ત્યાગ કરી સર્વનું ભલું ઈચ્છનાર પુરુષ શિષ્ટ પુરુષ ગણાય.

અથવા પોતાથી અધિક ગુણવાન પુરુષને ઉત્તમ ગણી તેના ગુણે પોતામાં પ્રગટ કરવા. લેમ લેમ ગુણવાન થતા જાય છે તેમ તેમ અધિક અધિક ગુણવાન આંગખાના જાય અને છેવટ સર્વ ગુણસંપન્ન મહાપુરુષના આકાશથી સર્વ ગુણે પોતામાં પ્રગટાયે આ પ્રમાણે ક્રમે ક્રમે અધિક અધિક ગુણી પુરુષોના સમાજમથી સર્વગુણસંપન્ન થઈ સકાય છે.

શિષ્ટ પુરુષોની પ્રધાંસા કરવાથી તેમને સારું કાર્યો કરવાનો મમત્સે ઉત્સાહ વધે છે. અથવા શિષ્ટ પુરુષોની પ્રધાંસા સાંજથી શીજ સામાન્ય મનુષ્યોને પણ તેવા થવાની [પરોપકારનાં કાર્યો કરવાની] ભાવના થાય છે. આપણે તેવા શિષ્ટ પરોપકારી પુરુષોના ઉપકારનો મદદો ન વાળી શકીએ તો પણ તેમની પ્રધાંસા કરવાથી કૃતજ્ઞતા દાખવી ગણાય. તથા તેથી આપણું મન ઉત્થાપિત થવાની સાથે તેવા પુરુષોનો ઉત્સાહ વધે.

તેમજ ગુણવાન ઉપર પ્રીતિ રાખનાર ગુણીનું અનુમોદન કરનાર અને સર્વ સ્થળે ગુણુ ચેનાર મનુષ્ય અવશ્ય ગુણવાન મને છે. 'લેવી દ્રષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ'. વ્યાપારની દ્રષ્ટિવાળો વ્યાપારી, ક્ષિત્યની દ્રષ્ટિવાળો કૃષિ, ભોજની દ્રષ્ટિવાળો ભોજી અને ધોતની દ્રષ્ટિવાળો ધોતી મને છે. તેમજ સર્વ સ્થળે ગુણની દ્રષ્ટિ રાખનાર માણસ ગુણી મને છે. પોતે જેની પ્રધાંસા કરતો હોય તેના જેવી થકિત પોતે પણ થવાની શકે છે. આજ સદગુણ પ્રગટાયે થકે ચીનવાજ માર્ગમાં પ્રવેશ કરાવી વીતયજ પણ મનાવે છે. માટે ઉત્તમ પુરુષોની અને તેમના આચાર વિચારની પ્રધાંસા કરવાની દેવ રાખવી.

બોલ ત્રીજો

સમાન કુળ શીળ વાળા
અન્ય ગોત્રીની સાથે
લગ્ન કરવું

‘૨૧ ગોત્રી સાથે સજવળ કવુ નહિ’

સર્વથા ભ્રમચર્ય પાત્રવું એ મોષ છે અનાદિ કાળથી કામ વિગર
વડે તરબોળ છાયાભાંભો એકદમ વૃત્તિઓને ન ચેડી છડે એટલે ગુણસ્થાનમમાં
સાચી મર્ષદિન ભ્રમચર્ય પાત્રવા પગથીયા ત્યાગ કરી સ્વપ્તિમાં કે સ્વપ્તિમાં
નિદ્રા સખવા લગ્ન સંબંધથી ચોક્કસ છે

લગ્ન સંબંધથી ચોક્કસથી કીપુએ પોડે પોડે વિગાંતને જાણી નિર્ધારી
ખનવાનું છે, પણ કાષ્ટ વિશેષ વિગાંતે ખનવાનું નથી એ લગ્ન સમાન કુળ,
કોટ, રૂપ, વિદ્યા અને પાત્રવા એક પાત્રવામાં કાષ્ટનું નિર્ધારન કરે છે

અથ સજવળમાં જોન સિદ્ધાંત માલિકના નામો સહ નવીનવાલ
નિર્ધારણનો અભિપ્રાય નાંખે પ્રમાણે છે -

અર્થ [તરતપ્રમુખ થઈને પોં થુસાનથી સ્વ-પરનું રમણ કરવા રૂપ
 કર્મ] મરે [ઘણી રૂપ લખાણનું કર્મ છે મુખ્ય ભેદ એવા વિરોધ ભાષ્યે
 રૂપ કર્મ] અને પુનિ [બેલીયતી એક કરવા રૂપ કર્મ] એ તમ પ્રાપ્ત
 કર્મ ઉપરની સી પેલાની અર્થવા સચાનર કર્મભૂમિના મનુષ્ય મોચક
 આ તમ પ્રાપ્ત કર્મભૂમિ, દેશપિપિત કર્મગુણો ભેદની ઉચ્છ્રાએ માત્ર
 પૂર્ણ કર્મ તેમ જ મનુષ્યે તે પોર્થવાનુચ્છિયા [બેલે ભવ્ય લેનાર] આર્મ-
 ભૂમિના અપ્રાપ્ત છે

પોર્થવા મનુષ્યો પેલાની ઉપરની અર્થ ભેદનુ-માત્રા ભવિષ્ય
 કર પ્રવરે રૂપ-૧૪ કે રૂપ દિગ્ધામાત્રા ભવિષ્યને ઉચ્છ્રા-પ્રતિપાપન કરે
 માત્રે પોર્થવા માત્રે મનુષ્ય ભવે અને ગુરુત્વના માત્રા પિપા એક સાથે અપ્રાપ્ત
 પૂર્ણ કર્મ કર્મમાં દેશપિપિત ઉપાનત થાય.

આપર કર્મ કે અર્થના ભવિષ્ય ભવિષ્ય-ભવે ત પર્થિ પર્થિ અને ભવે
 ભવે મત્રા મત્રા, પર્થિ પર્થિ, પોર્થ પોર્થ, પાપા પાપા, નાના-નાની ફોર્થ ફોર્થ
 પાપા પાપા અને ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે

ભવે ભવે કે પ્રવરે સંભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે

ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે
 ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે ભવે

પૂર્વે કાજમાં આવી રીતે કર્તવ્ય અનુસાર વર્ણ ગણ્યા. પરંતુ કાજકમે ને વર્ણો ને તે જાનિરણે ગણ્યા થાન્યા તે એક એક જાનિમાંથી પ્રસંગ-કાજ-વજાનું અનેક રૂંધા નીકળ્યા. આજકાજ જગતમાં અનેક જાનિઓ ગણ્યા છે. શ્રી પોતપોતાની જાનિમાંથી મેટી વજાર-વજનસંમયે કરે છે.

ધૈયા ચેતનાર ઉપરથી પણ માણસો-કુટુંબો એકબીજા છે. લેખકે મહેતા દેસાઈ, જમ્જમાળી, ફેફરીયા, સંઘવી, ઘોષા, પટેલ, ચોધી વિગેરે. પરંતુ તેમાં મધ્ય જાતિએ એકજ વંદન્ય છે એવું પ્રાચીન જુનથી, અરકે એક પણ વંદ લુટા હોય છે. જે કુટુંબ પોતાના પૂર્વે શ્રેય સમર્થ વડવાના નામથી એકબીજા [લેખકે કનાવો, વેણવી, જાણવી, હેમાવો, પાણવી, માણવી વિગેરે] ને એકજ અરકવાયા જાણ્યા ગણ્યા છે.

અરકે એટલે એકબીજાને તે નામ વાજા કે તે તે સંસ્કૃતી પ્રસિદ્ધિ પમેલ સમર્થ પૂર્વક કે અદિ પુત્રથી એકબીજાને તે અરક કે ચેત્ર-વંદ કહી હામ.

આજ યેત્રો ચારે વર્ણની જાનિઓમાં હોય છે અને પોતપોતાના ચેત્રવંદમાં અર્ધ મનુષ્યો વજન સંમયે જોવા નથી ચેત્ર કે વંદ તપાસી અને ચેત્રવાયા સાથે વજન સંમયે જોત્રો એ વિચે છે અને વિચે છે ત્યાં માણસાઈ છે.

તેમજ અને ધર્મવાજાઓ સાથે, ઉચ્ચ કુત્રવાજાને નીચ કુત્ર-વાજા સાથે, સહાયકીએ દુઃસ્વપ્ની સાથે, ગરીબે ધનવાન સાથે, મોટી ઉમરનાઓ નાની ઉમરવાયા સાથે, ગુપ્તીએ અવગુપ્તી સાથે, વિદ્વાને મૂર્ખ સાથે શ્રી પુત્રે પરપર વજનસંમયે જોવાથી ઘણી વખતે ઘરમાં કુટિયા-કુટિયા-કુસંજ વધે છે અને ઘર ગરબે રહે છે. ચેત્રમાં અપણીર્ન અને કર્મખેન દાય છે.

નિષ્ક્રિય તપસુ ધર્મ કાળી કે પોષકાકર વિગેરેના શુભ કર્મો મની રહે ને માટે અને ચેત્ર સમાન કુત્ર દીવ સરગુપ્ત વજ અને સમાન વજવા સાથે વજનસંમયે જોવાનો વિચે વખતે કે લેલી સંપ-સુલેહ અને હાનિમય હર-વજા દાય ને માણસાઈને [માન-નુસારીના] ત્રીજે

કોઈની આજીવિકા તોડવી તે પાપ. એછં આપવું, વધારે લેવું તે પાપ. હદ ઉપરાંત વ્યય લેવું તે પાપ. કોઈની ચાપલુ એજરવી-પચાવી પાડવી તે પાપ. વિચારસંધાન કરવો તે પાપ.

ચા, બીચી, બાંચ, દાડ, માંસ વિગેરે નડામાં વસતો સેવચા તે પાપ. ઘિસાર કરવો તે પાપ.

પાપનાં કામોમાં ઉત્તેજન આપવું કે તેનાં કામોની પ્રયત્ના કરવી તે પાપ.

હાંસી-માઠ્ઠી કરવી કે કોઈને ખીજવવું તે પાપ. ચાગે-બાંધે અપ-દગ્ધ મોડવા તે પાપ. ગરીબોની આંનરૂટી દુબરવી કે તેમને મનની મદદ ન કરવી તે પાપ. મરનાં કે દુઃખથી રીમાનાં કોઈ પણ પ્રાણી-જીવને દયા લાવી મચાવવાં નહિ કે દુઃખથી ન મુક્તિવચાં તે પાપ.

મર્યા પાપ કે ચાહર્યા પ્રમુખ પ્રાણિઓને દૂધ પૂરું કે તરૂં ન આપવું-સ્વાદવચ તેમનાં તરૂં મેદરોથી રાખી તેમનાં તીસાસા લેવા તે પાપ. તાડક-લીનેમા લેવા મનનમન કરવી કે માનસાપ કરવા તે પાપ. જુનાર રમવો તે પાપ.

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ન જાણે કે જાણ સમજે તે જાણવા રતન કે જે જાણ કરવી

ત્રિવેણી પવિત્ર વણે અને કેલમે દેશચાર કે કુચચાર છે. આજીવનથી મુખ પેઠે મેટા અને દેશના જનજન, પેટા અને પારેલી પોંચે પણ મિત્રાં. દલાઓ, બાં-સાર ત્રિવેણી વણચણી દેશજન, દેવજન, ભવિજન, વિનજન અને કુચ તેમજ જાં જન જન વણ.

પુર્વિમત્તમાં એમનાજ વણે દેશમાં જ રહેવા જન અને જન અનુચિત સાડુ ખાઈ જનું જોડાઈ ખૂબ અંતરજન જન અને જન જન ઉપરમાં રમણજન કોઈ-નજન ન મેલના તેવી તેમને તેમ જોડા વણ તેમનેમાં જનજનને જોડા હજ તેમને દણ, દાન, નમણ, જનજ મર્ણદા, સંધ, સાદાઈ અને જાનજનજનું ત્રિવેણી આજીવનથી ઉપ મુખે મણજન અને દેવ, મુખે સાચી ભવિતપૂર્વ સાચા મર્ણિતજન નજા આ મર્ણ પ્રત્ય દેશચાર કે કુચચારને છે.

જાંમનમને પણ જોડેજ જેણ જાનપુર્ણ મુખે ત્રિવેણી મુખજનમાં કે મુખેપણ ત્રિવેણી જોડેની મુખજનમાં પણ જોડે દેશચાર કે કિષ્ટચાર પેટે ઉપજા ન હજા, તેમજ જોડેજ દેશચાર પ્રમાણે સાદાઈથી જાંજને ઉપદેશ અપજા પેટે આનંદ અનુચિત અને જોડેજ મુખે મનજન.

જાંજે જાન જાં જોડે દેશચાર ને કુચચાર છેડે પારેલ મેડે જાન અનુચાર ને પેટા મેજના જાંજ-જાનજે વણજં મોડા જાં મનજ દેશજેની, જાં જાંજા પેટે રહે, મિનજાની જાનપૂમ રહે ખૂબ પેટે વણજા વણ જાંજ જાનજ-મર્ણદા, સંધ, સાદાઈ, ત્રિવેણી, વિનજ-નમણ, ગુખજાન, દણ અને પેટેપણ ત્રિવેણી આજીવનથી જાન મુખે મુખજા.

આજે જાનજે જાંજે જોડેની જાનજીવ વણે વિજાનજા અને જાનજીવ જાંજે જાંજે જાંજે જાંજે જાંજે-જાંજમાન, જાંજાઈ, જાંજાઈ, વેરજે, જાંજાઈ અને જાંજાઈ ત્રિવેણી મુખે જાંજે જાંજે પશુપે જાંજે અને તેને જાંજે જાંજે અને જાંજાઈને જાંજે જાંજે. જાંજે જાંજે, જાંજે કે જાંજે ત્રિવેણી મુખજા જાંજે દેશજાં જાંજે આ મર્ણ પ્રત્ય દેશચાર અને કુચચાર છેડેજ છે.

તે દેહચાર કે કુચાર [ખન, પાન, પોશાક, કન્યા વિક્રય, માત્ર-
વન્ન, વૃદ્ધ વન્ન અને યૌવકુટ્યાના રિવાજો વિગેરે] પોતાને કે પરને અહિન
કરના-હાનિ કરના હોય તેનો વજ્જ ન્યામ કરવો. પરંતુ લેનાથી પોતાને કે
પરને કોઈ જનનું નુકસાન ન હોય પણ પરિણામે ફાયદો હોય તેવા દેહચાર
કે કુચારને માન આપવું એ વિશેષ યોગ્ય છે. સમજ વિચારી સમજી ને
વર્તવું. દેહચાર કે કુચાર પ્રમાણે વર્તવાથી લોકચામણી મેળવી શકેલાં
કર્મો પાર પાવી શકાય છે. માટે સુખી થવું હોય તો દેહચાર અને કુચાર
પ્રમાણે વર્તવાની વજ્જ છે. દેહચાર તથા કુચાર પ્રમાણે વર્તવું એ માનુષ્યોના
પાંચમે ગુણ છે.

કોઈમાં પણ તેલ આગુણ રખાવ ના કિલખાવડે આલિયાં મેવાં
 તેના આગુણ રાવણ તેને સખાણી સખાણીએ ઉભા રાખે ત્યાર
 ન સખાણે તે રાવણ મળી, 'પ્રભુ અને સખાણી આઈ' અર્થે જાણવા આવી
 પરંતુ પરપુરિ-પુરિ પાછા નિંદા ન કરી. રોમાંચી મુલ કાલ મેંજે મુલ
 આવી મનજી, એ આલિયાંનીએ રૂપે મુલ આપે.

બોલ સાતમે

અતિ ગુપ્ત તથા અતિ પ્રગટ નહિ તેવા અને જવા
આવવા માટેનાં અનેક ધાર ન હોય તેવા
ઘરમાં રહેવું

કવિ રૂપિ કવિ કાવ્યનું સ્થાનક વર્ણવું.

માનવ માનવને સોચા થાતે માનવની જાત થતે છે. તેનું પોતપોતાના
જથ્થા પ્રમાણે ગુપ્ત કે પ્રગટ બનીને મંચાડેને તેમજ સંચાર કરે છે. કવિનું
તે માનવ પણ બને છે. તેને જોઈને જોઈને 'કવિ' ને જણાવતી દરેક મનુષ્યને
જાણે છે.

સ્થાનક નહીં ન તેનું સ્થાનક નહીં. એ કવિ નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક
નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું
સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં.
કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં. કવિનું સ્થાનક નહીં નહીં.

દાન દેવાનો પ્રસંગ ઓછો આવે. તેમજ લૂટાટ કે આજ-લાજ-પ્રજાપતિને જ્યનના પ્રસંગે કોઈ સાંજનનાર કે મદદગાર ન મળવાથી જનમાત્ર મચાવય મુરકેલ થઈ પડે. તેવા ધરમાં સોજી નહિ.

વગી ધણું ભારી ભારણ વાગ્યા, ચારે બાજુ તદન ખુલ્લા કે જોરે રસ્તા ઉપર સોજા મજાનમાં થઈ વસવાટ કરવો ન જોઈએ કારણ કે તેવા ધરમાં સોજાં રસ્તા ઉપર ધણા માણનોની અવજા થતી હોવાથી ઘરમાં ભેડેલ શ્રીઓની લાજ-મર્થદા ન સચવાય. શ્રીઓની વૃત્તિ ચપલ મને. ધણા ભારણ હોવાથી ઘોર, લુચ્છા, લૂંચા વિગેરે ખરાબ માણસોને ધરમાં પેસવું મુશ્કેલ થાય અને ઘર અવજા થઈ જમના થતી હોઈ નિશ્ચયિતે કોઈ કામ થઈ શકતું નથી.

વગી વિશેષમાં સોજાનું મજાન કોનરકામ વચગાં સાડુ અને પોતાના કુટુંબનું સુખેથી પોષણ થઈ શકે તેટલું-તેનું યોગ્ય એ લાજપ્રકર છે. સાડુ અને પૂરું યોગ્ય તે તે મજાન હમેશાં વપરાનું હોવાથી સાડુમુક થઈ શકે અથવા યતી થઈ. બનાવતી વખતે પૈસા અને વખતનો પણ બચાવ થાય. કોનરકામ વાગ્યું કે અનિ વિચાર્યો હોય તો તે મજાન સાડુમુક ન થવાથી રજા-જવા વિગેરે કાંઈ જામે અને અનેક જાનુઓ થા કરી શકે છે. જ્યારે સાડુ કરવાનો વખત આવે ત્યારે અનેક જાનુઓના થા જાડે અને જાણની ઠીસા થયા પામે.

વગી જે બુદ્ધિ અમુક હોય-લાઠાઈ, માદા જવા દટાવેલાં હોય કે મજા મૂલ જાણી પડ્યાં હોય તેથી જાણીત ઉપર વજુ થા મચાવયા ન જોઈએ. તેમજ ધરમાં કે આંતરમાં પેટામ, લેટ, શીટ, મજબા કે પાણી વિગેરે નાંખી શીલ કરી મંડતી કરી નહિ. ઘર દરેક વીંદ ૨૪૨૭ રોડાથી જીરજ ગુજારના ઉપર થયા ન પામે, ઠીસા ન થાય અને નાનકેટલો પોટ થયા ન પામ. તેમજ વિત વૃત્તિ દાન અને નિશ્ચય રાજા પામે. રાજી થત અને જી : ની સંબંધ દમન રા અનુચારથી મચી જાય અને જમના નાખા પ્રવૃત્તિ સચી થાય. નિશ્ચય અનેક કામ થાય. આટલું સારું કે પાન-મચાવવા મન-સચા વિચાર હજનના માણસ માણસોને તમામ ૭ ન માણસોના લાજમાં મોટા થયા.

એજ રીતે પહેલું વાતાવરણ જમનું જાળીનું વાતાવરણ ॥ સ્વેદ મુલ્ય થયું હોય, હાડકાં કે મગ્ગાં દટાઈ હોય અથવા મગ્ગાં બાજુમાં બનેલાં હોય તેવી જાળીનું સ્વેદ થઈ પાછી અસર થાય છે.

દા ત—આજ પિતાને તીવ્ર કસી પાડે વજાઈ પિતૃ-સુત વિશેષ 'મવળ કઠિપરે' અમુક એક પ્રદેશમાં આવતાં કાચ નીચે ઉભરીને મારિયેને કહ્યું કે 'ઉપાડવાની મજુરી આપે તો આજન લઈ જાઉં.' મારિયે સમજ્યા કે આવે પિતૃભક્ત પુત્ર આવી માંગણી કદિ પડે ન કરે, પરંતુ આ જાળીનજ અમુલ્ય છે, તેની અસર પુત્રને લઈ એટલેજ આમ મોડે છે. એમ પાછી આંખો આજન થાક એટલે તને મજુરી આપશું' એમ સાજથી કાચ ઉપાડી અભૂમિકા ઓળંગી આવજ થાકે. મુલ્ય ભૂમિમાં પ્રવેશ કરતાંજ મવળન વિચારે મદલ્યા. 'એલો! મેં' અવિનીને મારિયે પાસે મજુરી માંગી પિછાપ છે મને' આમ બેઠ કહી મારિયેનજ પગમાં પડી અવિનય ખમ્યા.

એમજ ગામ, દેશ અને દુનિયાનું વાતાવરણ ગામમાં વસતા ખેલક-ગિલક પ્રવૃત્તિથીજ આજરિકા-કરનાય-વાપર મચડીમાર વિગેરેની માથી અસર તથા સદાચારી-પ્રમાણિક, નીતિવાતાની સારી અસર થવા પામે છે. દેશ કે દુનિયામાં થાકતાં મુલ્ય, દુખાજ કે સંજવાળે વિગેરેની થાકતી હાડખીની અસર વિચારે થવા પામે છે.

આ રીતે અમુલ્ય પહેલ કે વાતાવરણથી ચિત્ત અસ્થિર થાય, ચિત્ત ઉપજે અને આત્મિક અડિત થાય છે. જાહે અમુલ્ય પહેલ કે વાતાવરણ ટાળી છાજ અગર તેનાથી દુર રહી છાજ તેમ હોય તો તેને ટાળી [દુર નહીં] મુલ્ય પહેલ કે મુલ્ય વાતાવરણમાં વસનું-વસવા મનની કેલિય કરવી એ આત્માને મુખ્યારી ॥ વિવેકીજનેએ આ ભાવનનું પુરતુ લખ સખતુ જેઈએ. સ્વપરને મુખ્યારી મામુસાઈને આ સાતમે મુલ્ય માર્ગ-નુસારી મામુસે અવરજ અસાધ્ય ઉદામવાન થવું જેઈએ

તેથી સામાન્ય ગુણની વસ્તુને પણ રાજ્ય-મહારાજ્યએ ધરતો ચડતો છે, તેમજ સામાન્ય મનુષ્ય સ-સામાન્યતા પ્રચારથી ઉચ્ચ દરજ્જાને પ્રાપ્ત કરે ॥

સપુરુષોની પાસે, તેમનાં મન્યતેજ પુસ્તકોનું વાંચન, તેમનાં મુલ્યની પ્રશંસા વિગેરેથી પણ સાચી અસર થાય પામે છે તે પછી તેમનાં દર્શન અને નિત્ય સામાન્ય કરતાં મહાન લાભ લાગે તેમાં હી નાપડ છે? સાચીનસી સામાન્યતા અસાધ્ય મુશ્કેલી અને વનસ્પતિને પણ લાગે છે. ચંદન વૃક્ષને પામે ઉચ્ચ વિમલતા ગ્રાહ્ય ચંદનની મુગેષ આપે છે અને ચંદનના ભારે વેચાય છે. જ્યારે વિમલતા વૃક્ષને વિનેનું થીક પાસે પણ ડાઘાક પાડ્યું કરે છે. નદીઓનું પાસે દરિયામાં ભળવાથી ખણી થઈ જાય છે. વિગેરે 'સામાન્ય તેથી અસર' માટે જો કીર્તિ, મુખ-સમૃદ્ધિ અને સદગતિનો ઉચ્છાદન થાય ત્યારે તેમાં સંત-સાધુ, સદાચારી, સદગુણી કે પદેપદારી ધર્માત્મા પુરુષોનીજ સામાન્યતા એ પાર્શ્વગુણો-માનુસાઈનો આદ્યો ગુણ જણાયે.

ગાથ નવમે

માતા-પિતાની સેવાબદિત કરવી

‘વિનયે માતૃ પિતાની કરવી સેવ ભે.’

વિનય-વિદેવે નમ્રતા સખરે એ મમતાન મુખ છે. એનું દાદા-બાપી-
પુત્રી-વડાનું સત્કર અને સ્ત્રીનું દોષ તેનમાં નમ્રતા દોષ વિરેક-સ્વાચ્છાની
સમજણપૂર્વકની જે નમ્રતા તેજ સાચે વિનય ગણાય. નમ્ર થતું-નમતું
ને વિનય પરાંનું નમ્રતા નમ્રતામાં ફેર છે.

નમે નમે મે ફેર છે, મમતા નમે નમ્રતા,
દમકમ્પાજ દુન નમે, વિનય ચેત મમતા.

સાચા માનુષ્યને ઉત્તરતા, ગુરુતા કે માનસ માનસતા, ભવતા અને વનુન-
શક્તિ વગેરે જુમ નહીંને પાનનું કાપ સાધે છે. અટકે અચો રીને મીજને
ઉત્તરતા, ગુરુતા પાનનું રચા, સાધતા કે દાન કરતા નમ્ર થવું, યાચા યાચ કરતા
કે મીઠું મીઠું મોઢવું એ તે અવનુસારીય અન્યાને અધ્યક્ષમાં થઈ જતા
અવિનય છે. લગ્નને બિલ્લારાના સત્કરતા અને વિરસપૂરક નમ્રતા અવ

ગુણ અવસ્થા કે પ્રિયારીના પ્રસન્ન ખાન પાન, ઓળખાદિ ઉપચાર વિશેષ શાસ્ત્ર-
પૂર્વક વ્યવસ્થિત મનની સેવા અવશ્યકી જોઈએ.

આ રીતે તેમના અધ્યક્ષ ઉપક્રાંત્ય મદદથી સર્વ પ્રકારનાં સુખ અપવાદ
કે પેનાના દરીરની અમલી થઈ મોજાવી મનાવી પડેલાં તથા છતાં વજરે નથી
પાંતુ તેમને ધર્મના માને વ્યવસ્થાએ કે ધર્મ કાર્ય કરતાં તેમને સંક્રાંત્ય અંતરે
મદદદિગ્ધાથી મનારોએ તોજા કંઈક અંતે તેમના કસ્ટમાંથી મુક્ત થઈ દર્શિત.

ધર્મથી ભૂષ્ટ થયેલા મુક્તિનાં ત્યાગ કરવા પણ અધ્યક્ષથી ભૂષ્ટ થયે
માન્યના કાર્યે પણ ત્યાગ ન કરવેદ કેમકે નર્મ પાડતુ અને પોષણ કરવા થ
ગુરુ કરતાં પણ સોઈક અપેક્ષાન માતા અધિક ઉપકારી છે. પાંચ વર્ષ પછીની
અવસ્થાએ અવકાશને અને સદગુણ, સુવિદ્યા અને કયા પ્રાપ્ત કરવાના
પ્રાપ્ત પિતા છે. માર માધ્યમથી મને એ પુત્ર છ દીની પર્વતને કાઢી છે
તેથી તેમની કવનપાયા સુખમય પચાર થાય એ ખાતર વાતમા વખતુ જે
અર્થુ જાણી માન્ય પિતાદિ વર્તિયા અને દેવગુણી સેવા [વિનય] કરતાં માન્ય
માધ્યમાઈવાળે સ્વચ્છ છે એ માનીનુકારીને નવમે ગુણ સમજાવે

3911 + 6141

ਪਾਲ ਦਸ਼ਮ

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 श्रीकृष्णाय नमः ॥ २ ॥

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{dr}{dt}$

१. १९५०-५१ में १०० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 २. १९५१-५२ में १२० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ३. १९५२-५३ में १४० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ४. १९५३-५४ में १६० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ५. १९५४-५५ में १८० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ६. १९५५-५६ में २०० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ७. १९५६-५७ में २२० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ८. १९५७-५८ में २४० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 ९. १९५८-५९ में २६० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।
 १०. १९५९-६० में २८० करोड़ रुपये का बजट पेश किया गया था।

92-6-2

... ..

10

100

1990

બોલ અગીઆરમે

નિંદિત કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ ન કરવી

‘નિંદિત કાર્યોની તજવી માઠી દેવ એ’

એ કાર્ય લોક વિચર લોક કે જેવાથી લોક નિંદ, તજ કે દુનન એ થાય
તથા પરિણામ કે જે પ્રાપ્ત થાય તથા કાર્ય ન કરવા જેવા પાસા માત્ર બાકી
વિદ્યાન કરવા કાર્યની રત્ન અપનાવે કલ કે શી આવી - તે પે આવી ૧૪૪
આવ તથા ૧૪૪ | એવું નથી | તથા આ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪
દિનપત્ર ૧૪૪ - ૧૪૪ પાંચ વાગ્યે ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪
૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪
૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪
આવ તથા ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪
આવ તથા ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪ ૧૪૪

તે જરૂર ઉચિત મુખ મળી શકે આ પ્રમાણે યોગ્યોનું પુત્રીને સમર્પણ
મનું તે મુદિને જોઈ જુઓ છે

૪ કામ-કોઈપણ માણસ કોઈપણ સાની વસ્તુ આપવે તો તે ક્રમ
પુરા કરી લેવી તે કામ ઉપરથી કે કોઈપણ કાર્યેથી માણસે વિના
વિશ્વાસ કે સત્કારથી આપે તો તે તથા પૂરેલા પ્રત્યેક મુશ્કાત તથા
અન્ય તેને પોતાના મનમાંથી જઈ લેવા મનમાં સ્થાન આપવું કે તે સમયે
મંજૂરી નાખવા તે કામ

જે માનપૂરક સાંજથી તે સમયે મનમાંથી લીધે ન તાવ તા તે સમયે
શી રહ્યા કે પ્રાત પૂજાનું મનું મુદેજ નહિ અને ઉપરોક્ત વસ્તુનું સાંજનું
અથવા તમામનું છે અર્થે કહેવા જાય શરૂ નથી થાકે ઉપરોક્તપૂર્વક
આજથી તે માનવન મનમાંથી જાય ન કેવી સમયે જાય તે કામ તમામ
મુદિને જોઈ જુઓ છે

૫ ક્રિયા વિનાના કામ પેલા પદા સ્વામી મહારાજ વિદ્યા કે 'આ
પેલા નીચેના છે કે અર્થવિના', તમામ છે કે અર્થવિના, તમે રીત પેલા
કહે છે? કમ આપવા? આજ સમયે કે સમયના પ્રતી રાખવા? અને
તમામ કમ તમે કે કમ રીત ઉપર કે કમ? વિદ્યા વિદ્યા તમામ રીત જ
મામ તમામ નીચેના આ માનપૂરક માનવના સાંજથી મનમાં સમય
થાક તમામ. ૧૨ તમામ પેલાનું મુદિને વિદ્યા કમ કે 'આ પેલા તમામ આ
કે? આજ મામ આ પેલાને ઉપરથી આપવા તમામ થાક ૧૨૧ ૧૨૨
પેલાને મુદિને તમામ થાક કે થાક આ ઉપર કે અર્થમાનું મનુ ૧૨૩
કે પુરા અર્થ કે કમ આજ સાંજથી તે પ્રમાણ રીત રીત તમામ કે
કમ તમામ કે કે કે કમ નીચેના પદા અર્થ આ તમામ ૧૨૪ આ
મામ થાક આ મામ પ્રમાણ કે કે આજે' અર્થવિના વિદ્યાના ૧૨૫ આ
મુદિને પેલાનું મુદે છે

૧. આજ તમામ તમામ આજ આજ તમામ ૧૨૬ ૧૨૭ ૧૨૮

૨. આજ તમામ ૧૨૯ ૧૩૦ ૧૩૧ ૧૩૨ ૧૩૩ ૧૩૪

સાચમાં અનાજને ઓરપિ ઓર છે. અનાજને ઓરપ તરીકે [ગુજરાતી] જુએ થાંભળે ઉપર નિર્મિત છે. ઉપર ઉપર વચ્ચે આનાને ઘડે આને ઘડાઈ ઉપર થાય ન પામે. તિરેડી, તિરેડી માણસ કાઢીને જુએ થાંભળે પોતાના ઘરે કે પાસે ઘરે અનુકૂળ અને નિર્મિત સ્થિતિ સારી થાય. કુપ, ઘી, ઘડી, ચોખ્ખ, મજ, પાકા ફળ, મેંચે તિરેડી આપ. જુએ થાંભળે ઘડે ઘડીને આપમ-કચરન અંગ મોનનસાગ્ર કામ આપવાની જગ્યા છે. અંગમોનન ઉપરથી જાણ્યોને સનેજ થાય છે, જુએ જુએ થાય છે અને જુએ કે કાકો [રસાદ વગરનો] થાય. આનાં થાય છે, તેમજ તરત પાવન થાય થઈ જાય છે.

આપું અનાજ મળતી પચી જાય અને પાકી સારા ઉપર મળતી જુએ થાય તેમજ આપું કોપાય અને અંગે થાય. કાઢીને ગુણ કરે પુર-મ તથા મળે છે. કાઢીને ગળાઈની ઉપર થાય પાવની તરીકે પ્રતિજ્ઞા થાય. મેંચે પુઝીત ફાળીની પડે તિરેડી થાય પામે છે. આપું સમગ્ર તિરેડી માણસે મોનન કરી જુએના પ્રમાણમાં મળતી પ્રતિજ્ઞા અનુકૂળ, સારું અને નિર્મિત થાય છે. આ માણસાઈના ૧૩ મેં ગુણ થાય.

બોક્ષ યોગળીસમે

અતિથિ, દીન પુરૂષોનો યોગ્યતા પ્રમાણે
સત્કાર કરવો

‘ગુણિજનની ભક્તિ કરવી રહી પડે

દયા, સન્ન, સંપિપ, સાનસોચના વિનયનપ્રત્ય સત્કારના ઉપારના પદોપકાર અને સમભાર વિશે સદ્ગુણો સંકીર્ણ એવા ત્યાગી કે ગુણવતી અપેક્ષા વગરે બધા જીવોનો સેવાખલિત કરવો. જન્મ, પાણી, વસ્ત્ર, ઘર, કૌટુંબ, ભેજન, પાટ-પાટના પ્રમુખ આસન વિશે અપચક્રપ સન્માન કરવું ‘આર્યે, પચાર્યે’ એવું, ઊંચેને ઉંચા લવું અને ઘાલ બેઠે પ્રણામ કે નમસ્કાર કરવારૂપ આદરસન્કાર કરવો. આર્પિતયા તન્ન મન ન પનથી આદાપના કરવી એ પ્રમાણે ગુણિજનની જગ્યા રીતે જ્ઞાતિ કરવાથી તેણ સદ્ગુણો આત્મામાં પ્રવેશે છ. ન નીતિ માન્યગુણોના જ્ઞાનપ્રાપ્તિના ગુણ રહ્યો.

મમ પયેપાતી મનુષ દેહના મનુષ્યોને, ધર્મને અને અતિ પોતાના
અન્ધારે પણ ઉપકાર-ઉદ્ધાર કરી શકે છે.

પરને દોષતાપ્ત સંબોધી જે મદદ કરવી તે દુષ્ટ ઉપકાર અને પરને
અન્ધનું જ્ઞાન કરાવી અન્ધસાધનાના માર્ગે ચલવવા-સ્થિર કરવા તે જ્ઞાન
ઉપકાર એમ બે પ્રકારે પયેપકાર બની શકે છે.

સંત્રમાં ધાન્યના પાકનું રક્ષણ કરવામાં પુરૂષના આકાર લેવા ઉપા
કરેલા અંજા, અન્ધાન્ધાન્ધનું રક્ષણ કરવામાં રાખ અને માણસનું શત્રુ શરી
રક્ષણ કરવામાં મોઝામાં લોધિયું તમ્બાકુનું તરણું મદદગાર થાય છે. જ્યારે
ઉત્તમ મનુષ્ય જન્ય ધામ્યા છતાં પરનું રક્ષણ નહિ કરનાર મનુષ્ય એના રાખ
અને તમ્બાકુ કરતાં પણ હજારી કોટીનો ગમ્મણ. પયેપકાર નહિ કરનાર
મનુષ્ય પુણેને જ્યારજ્યુત ગમ્મણ. સ્વાર્થી મનુષ્યો તે જન્યમાં સંખ્યાબંધ
લોભ છે. પરંતુ પર ઉપકાર કરનાર ઉત્તમ પુરૂષો તે વિરથાજ લોભ છે. પયે-
પકાર કરનાર પુરૂષ ચંદ્ર, સૂર્ય, વૃક્ષ અને વૃક્ષિની પહે કોઈના વેક્યા વેક્યા નથી
શકે આ પ્રમાણે જે પોતાનાં સો શામ ઉછીને પણ વગર વિચારે ઉત્સાહથી
પર ઉપકાર કરે છે તે માણસ માણસાઈવાળો ગમ્મણ છે. એ નીતિમાર્ગનું
કરીને તેજીસમે ગુણ સમજાવે.

અંબિકાની માવસુ રમે તે રીતે પ્રપંચ કરીને પોતાનું વચન મનાવવા પ્રયત્ન કરે છે. લાડવણી બીજાને પોતાને વચ કરી પોતાનો કરી ખરી કરે છે. પોતાના મનમાં ઘાત સંભવી કોઈ પણ યંત્ર લેવા તે પણ જાનભંજના ભણી કોઈને પૂછી શકતો નથી. ગુરુ કે વાંચાને વિનય કરી શકતો નથી તેમણે કરેલા ઉપકારને ભૂલી જાય છે. દુનિયામાં વચોચાવર્તન દાવ છે. વિનય ન લેવાથી વિદ્યા કે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી તે પણ ન્યાય-તપ વિરેદે યુદ્ધ થવાઈ ધર્મીકરણું આવરણુ તે કરી જ ક્યાંથી થઈ? થઈ વિશેષ સમજવાન મેનથી આવ્યા માનને આત્માક્રિતેષ્ટને તકને વિનય ન પ્રત્યક્ષ મનનું લેઈએ.

મદ

માન અને મદ કેટલીક રીતે સમાન છે. છતાં વસ્તુ સ્વરૂપે બંને જુદાં છે. અમુક અમુક મામલોની સર્વમાન્ય ઉન્નતિ પ્રાપ્ત થતાં જે વાચ તે મદ અને પોતાની તથા અમુક અંદા બીજાની દ્રષ્ટિને કોઈ પણ મામલમાં પોતામાં કોઈના માનની તે માન દાખવા તરીકે જાન, કુવ, મગ, રૂપ, તપ, લાભ, પ્રમાણુદિ થ શાસ્ત્ર અને દુરુદાઈ-માયદાઈ-કોઈમંદાઈ વિરેદે મામલો ઉન્નત મનમાં માવસુ મેડાના છાત્રને લઈને દુ.લાઈ જાય તે મદ કહેવાય છે.

જ્યારે કોઈ માવસુના મુખથી પોતાની પ્રાંસા લંબરણથી પોતામાં મનથી માની લેવાયા સ્વપ્નને લઈ, નિર્ભય, વાચાડયા અને ઉદ્ધતાઈને લઈ, ચત્રવસતાઈથી દેહ લક્ષિને પણ લગમ દેવાની હિમન લેવાથી તેમજ ગુરુ લેવા કે ન લેવા છતાં કોઈએ ચત્રવસથી વિરેદે કારણથી દુ.લાઈ-જાની માટેને વાચવું, પોતાનું દીકું કહું, ગુરુ-વાંચાઈકને પણ ન ચત્રવસનું તેમજ નયમાન કરવું તે અંબિકાન નયમા છે. અંબિકાની માવસુ રમે તેમાં મૂર્તિ તથા ન-તથા પોતાના આત્મા લંબરણથી કે પોતાનો મનાવ કરવાની મુજબના ઉપગુરુ અને કરેલા ન-છે. માન અને મદ અને જાન પોતાના સ્વરૂપમાં ન-તથા ન-તથા વિનય ન-મદ-તથા જાન ન-તથા ન-તથા

પેલાની જાતિ બ્રાહ્મણ વિગેરેનો મદ કરનારને બીજા જાતનામાં નીચ જાતિ યોગ્ય વિગેરે પ્રાપ્ત થાય છે કુળ ઉચ્ચ-કુળનો મદ કરનારને નીચ જોત્રકુળ સાંપડે છે. બગ સરીર સંખીનો મદ કરનાર નિર્ભય બને છે. રૂપનો મદ કરનાર રૂપ, સૌભાગ્ય, સુંદરતા વગરનો થાય છે તપશ્ચર્યાનો મદ કરનાર તપ નિષ્કુલ જાય છે અને બીજા ભરમા તપ કરવાની શક્તિ મળતી નથી તપ અથવા પન ભંધા જ્યાં જાય ત્યાં ન્યાં ફાચે જાય કોઈ દાર નિષ્કુલ તપ જાય અરથા પાસા નાખું તે પછુ સરથાજ પડે વિગેરેનો મદ કરનારને કોઈ વખતે એવો ઘણો ભાગે છે કે આચરણુ કપાવેજુ અને ઘરમાં સોજુ મધુ દૂધ મૂળમાંથી થાયું જાય છે, નિર્વન બની જાય છે પછી સગમથી માધુ ઉંચું કરીને ફરવું ભારે પડે છે

પ્રસાદ-મુલિ કે વિદ્યાનો મદ કરનાર પેલાથી અધિક વિદ્વાન માણસને માન-આદરસન્ધાર આપી શકતો નથી, પરંતુ તેનું આપમાન-અનાદર કંઈ છે. પેલે વિશેષ જ્ઞાન મેળવી શકતો નથી સર્વિષ સોચથી ઘાંઘ પડય છે તે બીજાને પૂછી શકતો નથી એમ થીમે થીમે પેલાની વિદ્યા કે જ્ઞાન ઘાઈ મેલે ■ અને આજ્યા ભરમાં નિરાતર-અજ્ઞાની-મુલિ વચરને ઢેહ બને છે

દકુણઈ, મોટાઈ, કોઈમંજાઈ કે સત્કરને મદ કરનાર અનીતિના ખાતે જાણી આ ભવ કે પર ભરમાં દરિદ્રી, દીન કુખી કે નિરાધાર બને છે. આજુ સમજ કઈ વસ્તુને મદ-નર્વ કરશે, શા માટે મદ કરશે? મદ કોને દી રહી છે?, શાજુ જેવા શક્તિમાન સખઓ મદ કરવાથી મરણને મરણ થય તે અત્ય શક્તિવાળા પાપર કાચેને વર્વ ક્યાં મુઘી દાકરને છે? તેનો વિચાર કદી વિગેરી માણસે આડે પ્રમારના મદથી દુર સોજું ચેઈએ.

લોભ

જાણીયા ઉપરીન સંક્રાંત કરવાની વૃત્તિ તે લોભ જ્ઞાન દયા-ચામ મનુષ્યને દાન ન આપવું અને વચર કસમે બનને સંવર નાચ તેવાર જવું તે લોભ કોચાય ■ પેલાની પાસે પેલાની કાદનીની જાતિવાનના પછુ

અર્થે સંપત્તિ હોય છતાં જરૂરિયાતવાળા જીવને દયાની યાત્રા થાય પણ
જરૂરની બાતનાથી કે પુણ્ય નિમિત્ત થોગ જીવને જે માણસ કે પદ્મ ના પાંચ
નથી તે થોભી ગયો છે.

દેવતાઓ કોની પૂરી થઈ છે? ધનના પોટવા ખાઈ પાનગળા નાવ
કેવું થઈ રહેલ છે? અથવા માણસને અચાનકાને તે ધન કાળે ઉપજી
થયું છે? વિચેરે વિચાર થોભી માણસને બદલે નથી. દુઃખનો અર દરના
જરથી મિત્રોથી દૂર રહે છે. થોભી માણસ ધર્મ કાર્યમાં બાંધેલ નથી
હતી સેવા કે દેશ સેવાના કાર્યથી પણ દૂરજ નાથે છે.

થોભી માણસની વિભવૃત્તિ હમેશાં ધન કે દૌરબળ વસ્તુ મેળવવાની
અને મેળવેલાનું રક્ષણ કરવાની કિસ્મમાં ફાંફે છે તેને કોઈ પણ પ્રયત્ન
સંભાળ વગર નથી કર્યું છે કે

જે દરવીશ ધન્યાદ બહે,
તન હોય હજાર તો લાખ મહેતી,
કોટી અરબ અરબ મિલે દિ,
ધણપતિ હોનેકી ચાહ લહેતી.
સ્વર્ગ મુખ્ય પાયાવડા ચલે,
કાં તુલ્ય અતિ બાત લહેતી.
સુંદર એક સંભાળ મિત્ર,
હા! તેવી તો ભૂખ કમુ ન લહેતી

દેવતા અનંતી છે, દેવટી સામગ્રી એક જીવને મરી રહી નથી
થોભે તેમ જોઈ જ નહિ

થોભે કાણ જઈ જા કોઈનું પ્રમાણ પદ્મ પૂરે જાય નહિ. હરકે.
મરણ કે સંતનું કળેને બાજુ કપડાં લાગે પાંચે નહિ. કાટલ તૂટેથી
અથવા લાગે ચણે પડે કાળે ચણે રાત્રે ચણે નહિ. કમુ ન મરણ
લાગે કળેને જોઈ જાય કાટલ તૂટે નહિ. કાળે પાન નુકસાનો બને

કુટુંબીનો વિચાર વિચિરે સત્તન કરે. છતાં તપ ત્યાગ વિચેરે ધર્મનુશ્ચન કરવાની ભાવના ન થાય.

અતિ લોભ એ પાપનું મૂળ છે. લોભને વશ થઈ ન કરવાનાં કામ-દિસા, જુઠ-કૂડ કપટ, ચોરી, જુગાર, વ્યભિચાર વિચેરે કરે છે. આ લોભાં નિંદાને પાત્ર બને છે અને પરભવમાં પણ દુર્ગતિનાં દુઃખ ભોગવવાં પડે છે. માટે પોદરવિક સુખનાં સાધનોમાં સતિય ધારણ કરવાની જરૂર છે. પરંતુ સ્વપરને ઇતકારી કાર્યોમાં વિશેષ અભિચાલ સુખથી એ અસતિય થા લોભ ન કાઢી શકાય.

જેમ મને તેમ લોભ સાધનથી કવનનિર્વાહ કરવા તરફ માત્ર સુખથી એ સારુ કોઈની દૂરજ છે. પરંતુ નિંદાથી મની પારકા વૈભવ ઉપર ત્યાગપિન્તા કરવા એ સતિયવૃત્તિ ન જણાય. માટે નીતિપૂર્વક, કોઈની કામજીવિકાને પક્ષો ન લાગે તે રીતે ઉદય કરતાં પૂર્વ કર્મનાં (પુણ્યનાં) થોડે જે મને તેમાં સતિય સુખવે. થણી તાપ લોભ કે અંબના કરવાથી કઈ અધિક મળી જનું નથી એવું સખજ સતિય ધારણ કરવે. સતોપતીજ લોભ છતાય ॥

હુષ

કોઈપણ પોદરવિક સુખના લાભાદિ પ્રતિ અત્યંત માણસે અત્યંત લાંબા પાછ કરે છે. કોઈ પણ માણસ જુની લાગતમાં આવે પડે લોભ તથા પિતાનો દુરમત દુ ખી થવો કે મનુ પાવો જુએ થા સાંભળે અથવા વજર કાઢે બીજને દુ ખ ઉપજાવી, જુગાર રમી, સિકાર કરી કે વેરધારમન વિચેરે વસનો કૈવીને સજી કર્નું, મલકાવું તે પણ હાં જણાય છે. મર્ચીન વાસનાનાં રાગકાવાજા અને રોદ પંડિતમવાજા નિર્દય કલેશ બીજને દુઃખી કરીને તપ થાય છે. આ રોદ પાતનું પંડિતમ છે.

કોઈકણ મણસે કમ માખન થી કદાચ તે રા ના અતલ વચાની સજી જુવે છે તમ નાચ મનુષા પાત ના રવ થ રવાગની ખાત- મા ન પુરેને પણ રિપનિયા પેનના જાવ ન નાચ મનુષાના ન થા ઉપ થા ઉતમ માવમ અત અપમપમના નિદ થ પની થા ૧૫ ૭

શું સાંજનવું અને કેવું સાંજનવું, જે સાંજનવણી દિવસે સમિત થાય. આત્મામાં સોચા અવગુણો જાણાય, સન્માનને ચાહાય, કર્મ બંધન ન થાય અને ચતુર્દેવ ઘટે તેવું સાંજનવું. કદાચ આત્માને અચોક્ષિત થાય તેવું સાંજનવણે પ્રસંગ આવે તો કાન બંધ કરી દેવા અચર નાંચી ચાલ્યા જવું, પરંતુ તેણે કદાચ ભગવાન ન સાંજાય. ચતુર્દેવને દેખાણો, મોહનસરની અસાધ્ય જાણે સમજાવ સાંજે. ચતુર્દેવ સાંજનવણ રસીક ન થવું કારણ કે તેણી મૂનકાની જે પાવમાણી થાય છે.

ચતુરિન્દ્રિય

ચતુરિન્દ્રિય-આત્મા આંખથી જોઈ શકાય છે. સાપુપુષ્પોની દર્શન કરી શકાય છે. જીવદયા પાત્રી યાગ છે. સાગં નીતિ કે પર્મના પુસ્તકોની અભ્યાસ તથા વાંચન કરી આત્માને સન્માનને ચાહણે યાગ છે અને આંખ દ્વારા આત્માની ખુશિ પડે થાય છે. બીજી રીતે એ આંખે દુર્ગતિનું કારણ પણ બને છે.

નાટક ચેતક જેવાથી, સીંચીને વિવર મુલિએ નિરખવાથી, ગુનો-વાગને અપાત્રી ફાંસી શૂણી વિગેરે જેવાથી, ગુર માર્ગેએ થડે કાત્રી પંચિન્દ્રિય જાણેની ઘાત જેવાથી, કજ્જ-ગુલ વિગેરે જેવાથી અને ધનુષ કે પશુઓથી જેવાથી વિવર-કીડ જેવાથી આત્મા ડંભાને દોષાય છે. કર્મબંધન થાય છે. વેર વિરોધ વધે છે. વિત વનગંગે થડે છે અને છિપટ દુર્ગતિને વરે છે.

આંખ એ જાણી છે. માલસન જાડેને તેની સાવં નગસા લામણે. જણી થઈ છે. ઇન્દુ મિત્રને આજખો યાગ ૭. પૂર્વજન્મ સંભોધીને [જિ ૮]. અગમાં તદન અર્થ-વિત દોષ તેન/જાણ બાળન પ્રમ જાણે છે અને પૂર્વજન્મ દુરમનને જેણ તેણ ઉપર કામ આવે ૭. તમજ નન જેણ પડે તથા નથો આગ જાણથી સર-ગુણ અને દુગુણ મન રાય છે. માટ કાણ માર્ગેએ સર-ગુણ વધે રાયે ધન આખન સદુષણન કન્યા, પણ પર્મ-લોચની પેડે દુષણેએ ન મરે.

■ સાંભળજું અને કેવું સાંભળજું? જે સાંભળવાથી દિલને સ્થિતિ થાય
અન્યાયા સંબંધી અવગુણો જાણાય, સન્માનને ચક્રાય, કર્મ બંધન ન થાય અને
રાગદ્વેષ ઘટે તેવું સાંભળજું કદાચ અન્યાયને અચ્છાદિ થાય તેવું સાંભળવાનો
પ્રસંગ આવે તે કાન બંધ કરી દેવા અત્યર ન્યાયી વાતના જર્જ, પર તુ તેવા સમયે
લક્ષ્યમાં ન રાખાય. રાગ દ્વેષને દબાવી, મોઝવારની અસાનતા જાણી સમજાવ
સાંભવે. રાગર ર સાંભળવાના ગ્રંથો ન થવું કારણ કે તેથી મૂંઝવણી પે
વારમાણી થાય. ■

ચતુરિન્દ્રિય

ચતુરિન્દ્રિય-આખા આંખથી જોઈ સમાવ છે સાધુપુરુષોનાં દર્શન
કરી સમાવ છે કવચના પાથી સમાવ છે સાગં નીતિ કે પર્યાય પુસ્તકોનાં
અભ્યાસ તથા વાંચન કરી અન્યાયને સન્માનને ચક્રાયે સમાવ છે અને આંખ
દ્વારા અન્યાયની મુક્તિ પણ થાય છે. બીજા ચીતે એ આંખો દુર્ગંધિનું કારણ પણ
મને છે

નારક એટલે જેવાથી, સ્ત્રીઓને વિષય મુલિએ નિરખવાથી, ગુનો-
ચારને અપાતી ફાંસી મૂળી વિનેરે જેવાથી, દૂર માણસો વડે કાચી પંચેન્દ્રિય
કળેલી ઘાન જેવાથી, કજલ-મુલ વિનેરે જેવાથી અને મનુષ્ય કે પાશુઓથી
જેવાથી વિષય-કીટ જેવાથી અન્યાય ઉન્માદને દોસાય છે કર્મબંધન થાય ■
વીર વિરોધ વધે ■ વિન મત્રોને થોં છે અને છેવટ દુર્ગંધિને વડે છે

આંખ એ જાતી છે, માણસને જોઈને તેનાં સાર્થ-નગસાં લગાડે. જાણી
કરે છે સત્ય મિત્રને ઓળખી કરે છે પૂર્વજાત સંબંધોને [નિ બા ભાષા
તદન અર્થર્થન હોય તેને] જેલં અન્યાય પ્રેમ થાય છે અને પૂર્વજાત દુષ્ટમનને
જેનાં તેના ઉપર ક્રોધ અટકે છે, તેમજ તેને જેવું પણ તખ્તું નવે. અન્યાય
જેવાથી સદગુણ અને દુર્ગુણ મને વધે છે. માટે કદાચ માણસે સદગુણ વધે
તેથી રીતે અન્યાય સદુષ્ણેય કરવા, પણ પાત્રીયથી પેદ દુષ્ટિયેન ન કરે

નેાઈન્દ્રિય

નેાઈન્દ્રિયમન પચિ ઈન્દ્રિયેનો નામ મન છે. મન ઈન્દ્રિયેને જે રસ્તે દોરે તે રસ્તે દોગા. ■ મન એટલે સાગનરસા વિષયે કે કામે તરુ ઈન્દ્રિયેને પ્રેરણ કરનાર વૃત્તિ. મન એ કર્મ બધે અને કર્મ મુક્તિનો હેતુ છે એ મન જીવાન તેજા યોગામારે પ્રગતિ કરી સમાપ વસ્તુ મનને જીતવું માનુ મુકેવ છે. મન એ પાનવેચી છે. ભવ, વંદ્ય, લાચીનો માન અને મારની ગતિ કરતાં વસ્તુ મન વિષેય ચપલ છે. ભવ, પાન બધે વાપ એટલે સિવા થઈ જાય. લાચી, વંદ્ય કે યોગે મેજાન અને તેજા તેના સંજોગી વિષય અટકે તેમ મનને અધ્ધિયક ઘિન સાધક વિષય-સાધન વડેજ વડ સિવા કરી સમાપ.

જ્યારે માણસો નામ કે નુસાનનું વાર્ષિક સરોવું કસાવ્યો હોય, નાણાં ગણના હોય, કોઈ મનપસંદ પુસ્તકનું વાચન કરવા હોય કે પ્રિય વસ્તુનું નિરીક્ષણ કરવા હોય તેવે પ્રસંગે ચાકરી વિષયમાંજ માણસનું મન તરબોલ મની જાય છે. માણસ બાપી તેડથી દમોદરમ બરેજા વાટામાંજ દ્રષ્ટિ સિવા કરી ચીડણી થોડામાં અનેક પ્રાણની રવનાએની વચ્ચેથી પથાર વનાર પ્રાણનું મન માત્ર વાટામાંજ સિવા રાવું કાણુ કે જે વિલ ચળાવ્યન વાપ, દ્રષ્ટિ અને તેડનું એક પતુ દીપું જે નીચે પડે તેઃ જાતે માનુ મે ઉઠાડે તપાસ તેણ તરી, એટલે એકુ ઉતરી જાણેજ બાપ તને. અગા પ્રમંદે પતુ મન સિવા થઈ જાય છે. યત્નાં એવી જાણ માને કયા વાચ તથી

મન કેમ જીવે ?

૧. જ્યારે માણસ નામ કે નુસાનનું વાર્ષિક સરોવું કસાવ્યો હોય, નાણાં ગણના હોય, કોઈ મનપસંદ પુસ્તકનું વાચન કરવા હોય કે પ્રિય વસ્તુનું નિરીક્ષણ કરવા હોય તેવે પ્રસંગે ચાકરી વિષયમાંજ માણસનું મન તરબોલ મની જાય છે. માણસ બાપી તેડથી દમોદરમ બરેજા વાટામાંજ દ્રષ્ટિ સિવા કરી ચીડણી થોડામાં અનેક પ્રાણની રવનાએની વચ્ચેથી પથાર વનાર પ્રાણનું મન માત્ર વાટામાંજ સિવા રાવું કાણુ કે જે વિલ ચળાવ્યન વાપ, દ્રષ્ટિ અને તેડનું એક પતુ દીપું જે નીચે પડે તેઃ જાતે માનુ મે ઉઠાડે તપાસ તેણ તરી, એટલે એકુ ઉતરી જાણેજ બાપ તને. અગા પ્રમંદે પતુ મન સિવા થઈ જાય છે. યત્નાં એવી જાણ માને કયા વાચ તથી

૨. વગી જેને પોતાનાં લીધેલાં વ્રત નિષ્ક્રમ ભાંજવાનું-ખંડિત થવાનો ભય હોય; પ્રભુ અને ગુરૂની આજ્ઞા પાળવાની જેને ધન્ય હોય અને જે હમેશાં પોતાની દેક પાળવામાં સાવધાન હોય તેજ પોતાનું મન ક્રમજમાં રાખી શકે.

૩. સામાયિક વિજેરે કયાની કિયાઓ શા માટે અને શી રીતે કરવાની છે?, એ કરવાનો હેતુ શા છે?, બોલાતા પાઠોના અર્થો શા છે?, એનો જે વિચાર કરે તે પોતાનું મન ક્રમજે રાખી શકે.

૪. ચાલતો અને સાંભળતો ઉપદેશકોનો ઉપદેશ છિદ્ર-જરેથી ન થતાં સાર લાડી જે પોતાના આત્મા ઉપર જ ઉતારે છે તે મનને વચ કરી શકે.

૫ લાકડા વિજેરેની માગા બાજેક કે પથરણા ઉપર જોગાકારે સ્થાપી તેના ઉપરજ દ્રષ્ટિ રાખી નવકાર ૧૦૮ જણે તે મનને સ્થિર કરી શકે.

૬. જે અનુપૂર્વી ચોપડીમાંથી અગર મોકેથી નિત્ય ગણે તે ચિત્ત સ્થિર કરી શકે. જે દેવ, ગુરૂ કે પોતાને કૃત્તિકર, ઉપકારી પ્રિય હોય તેનું નિરંતર ઉકતાં, બેસતાં, હાલતાં ચાલતાં નામ સ્મરણ-ચરણ કરે તેનું મન સ્થિર થાય.

૭. જે પોતાની ઈન્દ્રિયોને સન્માજે દોરવે તેનું મન વધ થાય. પોતાના કનને સદુપદેશ સાંભળવામાં, ઉત્તમ પુરૂષોના ગુણગ્રામ સાંભળવામાં અને આત્મિક હિતધિશ્ણ સાંભળવા વિજેરેમાં રહે. અંખને ગુરૂ આદિક સત્યુરૂષોનાં દર્શન કરવામાં, આત્માને હિતકર સદુગુણવર્ધક અને પ્રભુની વાણીથી ભરપૂર એવાં શાસ્ત્ર-પુસ્તકો વાંચવામાં, ભણવામાં અને જીવદયા પાળવામાં રહે.

૮. નાસિકાથી સારા નરસા ગંધમાં રાગદ્રવ્ય ન આણતાં પુદ્ગલગ્રામ પરિભ્રમણે વિચાર કરી સમભાવે વિચરે. જીભનો ખાવા-પીવા અને બેલવામાં પરિભ્રમણે વિચાર કરી ખાવા-પીવા અને બોલવાનો રસિયો ન થતાં જીભને કમનુમાં રાખે. સ્પર્શ-ન્દ્રિય ઘસીરને ગમતા અમૃતગમતા સ્પર્શ વખતે—

છેદન ભેદન તાડના, વધ બંધન દાહ,
પુદ્ગલને પુદ્ગલ કરે, નું ને અમર અગાહ
= કરે સ્પર્શ આદરે

આ બાવના ભાને. અગુલ્ય પોર ૩, પોપલ અને પોપાચી સીરને ન પોપાચી હાથવા, સેવાપકિત વિચેરે કુપ કાંઈમા પ્રવલિ તે પોપાનું મન વસ કરી શકે.

૯. કોપ, માન, માયા, લોભ, રાગ અને દ્વેષને ર સાર ભુપત્તના હેતુ જરૂરી, કામા, વિનય, સરજના, સંનિય અને સમજાવણી હાથે પારકી નિંદા એ પુણ્યના ખજાનાને લૂંટનાર છે જાણીને ત્યજે અને જે સદા પોનાના આભાને ઉચ્ચ પદે લઈ જાત્મને સાક્ષાત્માસ, સ્વાભાવ, સાક્ષાર્ય વિચેરેનું વિવન કરપકિત પ્રવૃત્તિમાં વિચરે તે મન વસ કરી શકે

૧૦. વેચેરે મૂકી, કહાવા-કહેલ, કુસંપ વિચેરે દૂર રાધી, જે હરેન્દી કાલે પ્રેમ ભાવથી, નમ્રતાથી, વિચેરથી અને મંયુજાથી હવન ગુજરે તેજ પોનાના મનને વસ કરી શકે છે.

૧૧. એ કે સર્વથા તેા તેરમે ગુણગણે પઠેવેચા કેવળીઓજ મનને છતી છે, છતાં પણ એ સ્થિતિએ ન પઠેચાવ ત્યાં સુધી તે કેવલ જ્ઞાન અને કેવલ દર નવાળી સ્થિતિને પઠેચી વજથ માટે ઉપચેત કાપનો ચાલુ કરી બેઠવે એવે તે પ્રમાણે વતી મનને સાધી શકાશે તેટલું પણ કામનું છે.

એક ભાષામાં એકાદ વર પણ એ મનની સિવાસવા, અનિયત લીનતા કે અપૂર્વ આનંદ ઉદભાવે તેા પણ અનન સંસાર કપાઈ જાય. ઉચ્ચ માટેં શેડું શેડું પણ નિરંતર ચાલતાં માટેં રવને પઠેચી શકાશે. હરેક પાર્થિવ કે વ્યાવહારિક ક્રિયાઓમાં પ્રવૃત્તિ કરતાં નિશ્ચય ચુકનું ન થેડેએ. તું કોણ છું? ક્યાંથી આવ્યો છું? અડિજ શા માટે ઉત્પન્ન થયો? અજ્ઞ જાતિ, વેષ કે સંધેયો શા માટે મળ્યા? કઈ સ્થિતિ-દશામાં હાલ રાહું છું? અને તે શા માટેં મારી ફરજ થી છે? માટેં મિત્ર કે શત્રુ કોણ છે અને તે શા કારણથી? આ વિચેરે બાવતેનો વિચાર કરવો એ જાણ મન સિવાર કરવાનું કામનું ■

જેનું મન વસ ન થે.૧-અસ્થિર હોય તે હિન્દુઓને વસ ન ર ખે હો હિન્દુઓના પ્રમજ વિચારને વસ થઈ જાય અનર્થ થાય તેથી યોગ

હરિ એ તર સમન છે. ઈન્દ્રિયે એ યેવ સમન છે મન એ સારી
સમન છે. અન્ય દેહ સ્થી સમન સોના-મુસાવી અન્ય ધારી સમન
છે. ઈન્દ્રિયે સ્થી દિગ્દર્શને કામમાં સખસથી આ દેહ સ્થી તથા પારેકે
સને જોવાથી રહે છે. નીચા તેજાની દિગ્દર્શને ઉન્માર્ગે વસી જઈ રહે
રહે છે. નુસર જાને તથા વચ માટે ઈન્દ્રિયેના પ્રખર વિરોધને
શક્તિ સરનામમાં સખસ ઈન્દ્રિયેને અધીન-નુસર મનેકે મનુષ્ય
નિતે અધારી નથી.

આ પ્રકારે પંચ ઈન્દ્રિયે અને મનને વડ ન દયાં તેને કમલે કમલ માટે
કલ્પ કમલે એ હાંદરોને સ્વરૂપ કરાવે ઉપર છે. પંચી સંજગી કે વિચાર
કરે એક મામને પણ પાની મૂકાયી કોણ તથા વચ નથી. પરંતુ જે
અન્યને તથાસત્ય જાણ ને મામને હમેશાં રંચાયી સંજગાયી
નિચાયી અને વિચારીને અમર્યા-વર્તનમાં મૂકાયીજ તથાસત્ય રાજ છે.
ઈન્દ્રિયે અને મનને તથા અન્ય યાગ્ય યાગ્યકાર્યો વગર છે. એ નીચે-
જાગ્યકાર્યોને હર એ અને કોણે એક વર્ગની મદાયે.

આ પ્રકારે પંચોટ એક સ્વ નીચેના જાગ્ય યાગ્યકાર્યોને
જાગ્ય અન્ય મનુષ્ય સમગ્રકારિન [સમીપ] પૂરક નુસર જાગ્ય કે સ્વ
જાગ્ય કલ્પે જાગ્ય કરાવે રોજ મને છે.

લક્ષણી કરવા જેવાં

જૈન સિદ્ધાંત ગ્રંથમાળાના ઉત્તમ પુસ્તકો
તેચાર છે

૧. ધર્મમય જીવન શા માટે અને કેમ ગાળવું ?

કિંમત ૩ ૧-૪-૦

૨. પ્રાતઃસ્મરણ અને સ્વાધ્યાય ભાગ ૧ લો.

જુદા જુદા લેખકોના મુદ્રે કરેલા ૧૦૮ મુદ્ર લેખ, મનો, સ્તોત્રો, પ્રત્યાખ્યાનના ૫૬ ગુજરાતી-ભાષામાં આવે, મુદ્રાધ્યાયની વિગત વિગેરેનો સંગ્રહ બે રંગમાં છપેલ છે.

૩. પ્રાતઃસ્મરણ અને સ્વાધ્યાય ભાગ ૨ નો

આઠ સંસ્કૃત સ્તોત્રો, તેના ગુજરાતી પદ્યઅનુવાદો તથા ભાષાંર્થ સાથે તથા ઉત્તરાધ્યાયન અને દશ વૈકલ્પિક સૂત્રના નવ અધ્યયનોના ગુજરાતી અનુવાદ. ચાર રંગમાં છપેલ છે.

૪. જૈન સૂત્રો-કલિદાસ અને સમીક્ષા.

પાંચગાના પાંચમાં અવેશ વિગત પ્રમાણે

નં ૨, ૩ અને ૪ એ દરેક પુસ્તકની કિંમત રૂ ૩-૮-૦ છે પણ જૈન સિદ્ધાંત માસિકના નવા માહકને રૂ. ૨-૦-૦ માં આપવામાં આવે છે.

છપાય છે-

૫. જૈન સિદ્ધાંત બોલ સંગ્રહ. ભાગ ૧ લો.

૬. સામાયિક મૂત્ર. ભાગ ૧-૨-૩.

નં ૫ તથા ૬ ના પુસ્તકોની દરેકની કિંમત રૂ ૩-૮-૦ છે પરંતુ સને ૧૯૫૧ ના જૈન સિદ્ધાંત માસિકના માહકને લોક આપવામાં આવશે.

જૈન સિદ્ધાંત સભા

દર્શન મંદિર, ૨૫૯ લેખિંગલ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ નં ૭

જૈન સૂત્રો

— દર્શનશાસ્ત્ર અને સમીપ

ભાગ ૧ લો-૧૬ પ્રકરણો.

આશ્રમ સૂત્રો કાશ્યપક, કાશ્યપી જાત્રી, કાશ્યપી માપ જૈન વર્માની પ્રવૃત્તિ સૂત્રોની ઉપરથી પુસ્તકમાંથી પણ સુધીને દર્શનશાસ્ત્ર સૂત્રોનું વર્ણન સૂત્રો કોઈ પણ સૂત્ર કે કાશ્યપ, માનવના બેદનું કાશ્યપ વિષે ૧૯ વિષયો ઉપર દર્શનશાસ્ત્ર સમીપ માનવની કાશ્યપી છે.

ભાગ ૨ લો.

જૈનશાસ્ત્ર કોઈ પણ કાશ્યપી તથા રેવતી દાન સમાચારના

ભાગ ૩ લો.

નવી સૂત્ર પ્રમાણે સૂત્રોના નામો જુદા જુદા વર્ગ પ્રમાણે નામો અવર અવર સંપ્રદાયની માનવ પ્રમાણેની વર્ગવાર દીપા, સૂત્રોનાં ૫૬ વિષયોની હકીકત સૂત્રો અને તેના અધ્યયનોમાંના વિષયોની વિવર.

છટક ઉપર ૩ ૩-૮-૮

જૈન શાસ્ત્ર માનવના વર્ગ અને તેના કાશ્યપી ૩ ૨ ૦૦માં
અધ્યયન કરવું છે

શુદ્ધ જૈન સંસ્કૃતિનો પ્રચાર કરું
અને સર્વ જૈન સંપ્રદાયોની એકતા માટેનું
એક માત્ર માસિક પત્ર

જૈન સિદ્ધાંત

દર મહિનાની પોઝી તારીખે મહાર પડે છે.

દર મહિને ૧૧૨ પાનાનું વાંચન ઉપર્યંત ત્રણ વિશેષણિ આપણમાં આવે છે.

જીવનમાં ઉપર્યંતી મઠ પડે તેણે વ્યવહારિક, સામયિક, ધાર્મિક લેખો, કાવ્યો, વાર્તાઓ, સંવાદો, દ્રશ્યો વિશેષે દર મહિને આપણમાં આવે છે. ઉપર્યંત ખાસ વાર્તા કહી આપણમાં આવે છે.

દરેક આત્માથી જૈન મંથુએ જૈન સિદ્ધાંત માસિક દર મહિને વાંચવું જોઈએ.

બેટ

જૈન સિદ્ધાંત માસિકના આગુ આવડોને ઉંચા કાચમાં મેં રંગમાં છપેલા પાયા પુંથના લોકેટ સાથેના ૧૭-૦-૦ની પ્રિમિયમ મેં પુસ્તકે બેટ મડે છે.

ધાર્મિક લગભગ ફક્ત ૧.૫-૦-૦ને મની કોડેર સાથે આજેજ આવડે મઠ જામે.

જૈન સિદ્ધાંત સભા

જ્ઞાન ચક્ર, રાણ, લેખિતર નેક મુંબઈ નં. ૭

